नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका

आनन्द भूमि

The Ananda Bhoomi

वर्ष ३१ अंक १० सि पुन्ही / माघ पूर्णिमा

कोनु हासो किमा' नन्दो - निच्चं पज्जलिते सति ।
अन्धकारेन ओनद्धा - पदीपं न गवेस्सथ ।।

चारैतिर आगो दनदन बलिरहेछ, कसरी हाँस्नु, कसरी आनन्द लिनु ?
अन्धकारले चारैतिर घेरिसकेर पनि किन आलोक (प्रकाश) खोज्दैनौ ?

- बुद्ध

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक

आनन्द भूमि

SUKHI HOTU NEPAL

२०६० सि पुन्ही – माघ पूर्णिमा वर्ष ३१ अंक १०
बु.सं. २५४७ ने.सं. ११२४

The Ananda Bhoomi (Year 31, Vol.10)
A Buddhist Monthly : Feb/March 2004

प्रमुख सल्लाहकार
भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर (अध्यक्ष, आ.कु.विहार)

निर्देशक
भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर (प्रमुख, विश्वशान्ति विहार)

सम्पादक
कोण्डन्य

सह-सम्पादकहरू
भिक्षु निग्रोध (विश्व शान्ति विहार, ४४८२९८४)
राजु महर्जन (ग.छे. ५५३७८८१)
फल्समान शाक्य, (ओकुबहाल, ५५३१४४८)

विशेष सहयोग
त्रिभुवनधर तुलाधर, भुरुखेल

सल्लाहकारहरू
भिक्षु धर्ममूर्ति (सचिव, आ.कु.वि.गुठी)
तीर्थ नारायण मानन्धर (अध्यक्ष आ.कु. दायक सभा)

कम्प्यूटर सज्जा
डिल्लीराम गौतम "राजु", दिपक महर्जन

प्रकाशक
आनन्दकुटी विहार गुठी

प्रमुख व्यवस्थापन तथा सह-प्रकाशक
सुखी होतु नेपाल

वितरण व्यवस्थापन
संघरत्न डंगोल, राकेश महर्जन, राजेन्द्र महर्जन,

आर्थिक व्यवस्थापन
सुरेश महर्जन, सुरज महर्जन, विनोद महर्जन,
उत्तमधर महर्जन

सहयोगीहरू
बुद्ध जयन्ती समारोह समिति (श्रीघः), श्रामणेर पदुम, अ.करुणावती, नरेश वज्राचार्य(बुटवल), हरिगोपाल महर्जन, गंगाराम महर्जन, पेमा श्रेष्ठ, सरिता अवाले, उर्मिला महर्जन, सुनकेशरी श्रेष्ठ (बनेपा), विकास तामाङ, विकास महर्जन, अजय शाक्य ।

बुद्ध वचनामृत

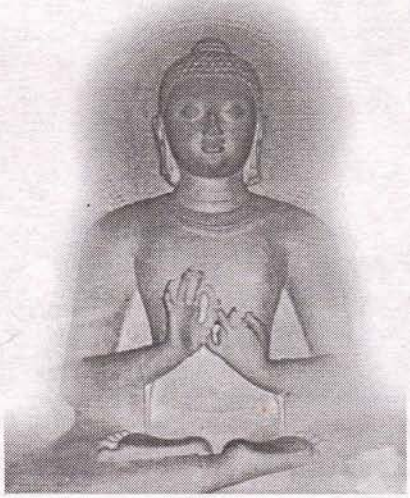

सद्धो सीले न सम्पन्नो-यसो भोग समप्पितो ।
यं यं पदेसं भजति तत्थ तत्थेव पूजितो ॥

श्रद्धावान, शीलवान र यशका भागी व्यक्ति जहाँगएपनि सम्मान सत्कारको पात्र बन्दछ ॥

दुरेसन्तो पकासेन्ति हिमवन्तो व पब्बतो ।
असन्तेत्थ न दिस्सन्ति रतिखित्ता यथासरा ॥

सज्जनहरू टाढा बसेपनि हिमालयझैं चम्कन्छ, असत्पुरुषहरू रातको अन्धकारमा छोडेको वाणझैं देखिदैन ।

सम्पर्क कार्यालय
सुखी होतु नेपाल,
बुद्ध विहार भृकुटीमण्डप, पो.ब.नं. ९९३, काठमाडौं
फोन/फ्याक्स् ४२२६७०२/४४८२२५० E-mail : sukhi@ntc.net.np

वार्षिक रू. १५०/- एकप्रति रू. १५/- वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गरौं ।

— गताङ्कमा प्रकाशित आनन्द भूमि —

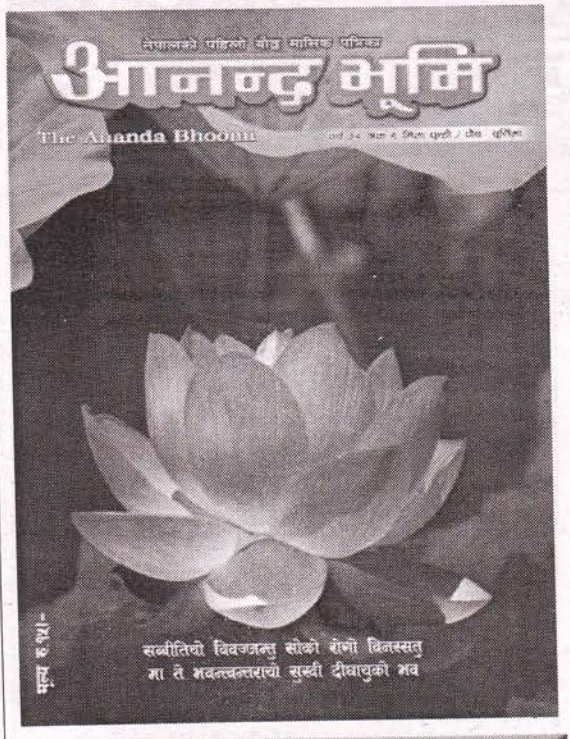

विजय सूची

क्र.सं.	विषय	लेखक	पृष्ठ
१.	श्रद्धेय गुणघोष महास्थविर	सार्यूमि के. रवि	४
२.	चित्तवग्गो-३	सम्यक् सम्बोधि प्राणपुत्र	५
३.	धर्म सम्बन्धमा-३	भिक्षु सुशील	६
४.	वज्राचार्य जात...	आचार्य श्रीधर राणा	८
५.	आर्य उपासक धर्म	भिक्षु संघरक्षित	११
६.	बुद्ध धर्ममा मन	हिरण्यराज वज्राचार्य	१२
७.	म के सम्झूं ?	निलिमा बुद्धाचार्य	१४
८.	ऊ, म र हामी	डिल्लीराम गौतम "राजु"	१४
९.	शान्तिको रहस्य के.....	भिक्षु बोधानन्द	१५
१०.	महोत्सवको रूपमा ...	कोण्डन्य	१६
११.	जीवन	सुनकेशरी श्रेष्ठ	१७
१२.	अ. आणसीलाया.....	अमिता धाख्वा	१८
१३.	भिक्षु सुमंगल.....	जनक नेवाः	२१
१४.	विपश्यना	चन्द्रकाजी शाक्य	२३
१५.	मृत्यु लोमंम्ह.....	धर्मसुन्दर वज्राचार्य	२४
१६.	धर्म-दायाद	ज्योति शाक्य	२६
१७.	क्रोध व मैत्री	हर्षरत्न शाक्य	२६
१८.	पुनर्जन्म	प्रो.डा.गणेश 'पथिक'	२६
१९.	Love Equals..	Master Hsing Yun	२७
२०	Blindly ! I was..	Khemik Sramaner	२८
२१	My Remember...	Sumit Bajracharya	२९
२२	बौद्ध गतिविधि	सुखीहोतु डेस्क	३०

Hard is it to gain the opportunity of hearing the Sublime Truth.

Dampa Enterprises

Tibetan Raw Wool, Pashmina & Silk Yarn Wholeseller

Tel : 4270828 (Off.) 4272945 (Res.)
Fax : 4278926, 4484129 (Show room)
Mobil : 981020922
Swayambhu (Ring Road)
Kathmandu – 15, Nepal

Do not believe just anything But think and verify for yourself.

Ajay Emporium
Naghal Tole
Kathmandu, Nepal

सम्पादकीय

राजालाई कुनै सम्प्रदाय विशेषको रूपमा मात्र परिभाषित गरिनु दूरगामी होला र ?

हालसालै नेपाल नरेश श्री ५ ज्ञानेन्द्रलाई 'विश्व हिन्दू सम्राट' को उपाधिद्वारा विभूषित गरिएको समाचारलाई कसैले विर्सेका छैनन् । निश्चित रूपमा यो कदम कुनै व्यक्ति विशेष वा समूह विशेष बाहेक अरुको लागि सुखकर विषय हुनै सक्दैन । राष्ट्रियताकै सवालमा भन्नुपर्दा पनि नेपाल बहुधार्मिक, बहुभाषिक एवं बहुसांस्कृतिक सम्वैधानिक राजतन्त्रात्मक सार्वभौमिक मुलुक हो । झण्डै दुइ करोड एकतिस लाख जनताले भरिएको नेपाल राष्ट्रका राजालाई संसारका ९० करोड हिन्दूका 'विश्व हिन्दू सम्राट' भनी एकपक्षीय रूपमा संचार गरिएको उद्घोष यथार्थतः नेपालका झण्डै १९.४ प्रतिशत गैरहिन्दू नेपालीहरूलाई आश्चर्यमा मात्र होइन कि रणभुल्लमा पार्ने उर्जाले सुतेको बाघलाई व्युंझाउने कार्य गरेको अनुभूत गरिरहेका होलान् भन्दा अत्युक्ति होला र ? भारतीय अतिवादीहरूको अग्रसरतामा परिचालित भनिएको विश्व हिन्दू परिषद्ले विश्व हिन्दू महासंघ मार्फत अशोक सिंघलले आफ्नो मुलुक भारतमा गर्न नसकेको 'हिन्दू सम्राट' घोषणा नेपालमै आएर फत्ते गरी स्वतन्त्र अधिराज्यका राष्ट्रप्रमुखसँग आफ्नो नाम जोड्ने धृष्टतापूर्ण सफलता हासिल गरेका छन् भने यसले अब नेपाली जनताका माझ 'प्राणभन्दा प्यारा राजा' भनी आदर्शमुखी परम्परागत नारालाई पुनः खोज्नुपर्ने अवस्थालाई निम्त्याएको छ ।

यो कुरालाई सवैपक्षवाट साक्षी भावले स्वीकार गर्ने पर्दछ कि हाम्रो राष्ट्र नेपाल हिन्दू, बौद्ध, प्रकृति पूजक, मुसलमान, इशाई आदि सवै धर्मावलम्वी तथा धर्म नमान्ने भन्ने जनताको समेत देश हो, यसैमा सवैले गौरव र स्वाभिमानको अनुभव गरि रहेका छन् भन्ने कुरालाई सवैले आत्मसात गर्न सक्नु देश, जनता र राजाका लागि समेत सुखकर विषय हो । 'राजा सबका साझा' भन्ने मान्यतालाई निरन्तरतादिदै आइरहेको यो मुलुकका राजालाई कुनै समूह र साम्प्रदायिक विशेषसँग जोडिने प्रयास वास्तवमै दुस्साहस हो, जुन अन्ततोगत्त्वा प्रत्युत्पादकनै साबित हुने कुरालाई नकार्न सकिदैन । 'लोकतन्त्र अहिलेको युगधर्म हो, संविधान त्यसको ग्रन्थ हो' भन्ने सोच अगाडि बढीरहेको यस घडीमा लोकतान्त्रिक मुलुकका राजाले आफूलाई राष्ट्रिय एकताको प्रतीक एवं सांस्कृतिक पहिचानको प्रारूपको रूपमा प्रस्तुत गर्नु समष्टिगत सुखमुखी कदम हुन्छ । त्यसैले राजा कुनै सम्प्रदाय विशेषसँग आवद्ध हुनुहुँदैन, यो सर्वथा अविवादित विषय हो ।

राष्ट्रकै सम्मानित राजाले 'हिन्दू सम्राट' को उपाधि ग्रहण गर्नाले ऐतिहासिक, धार्मिक, सामाजिक वा राजनीतिक अपहेलनाको आभास पनि न छाएको कहां हो र ? यस तवरका कृयाकलापले चार जात छत्तिस वर्णको फूलवारीको रूपमा हेरिदै आइरहेको यो मुलुक भित्र धार्मिक सहिष्णुता, सामाजिक सद्भाव एवं सांस्कृतिक सामञ्जस्यतामा नकारात्मक प्रभाव वढ्ने कुरा स्वयंसिद्ध तथ्य हो । धर्मनिरपेक्षताको आन्दोलन चर्किएलान् कि, धर्मनिरपेक्षवादीहरू हावी भई पुनः व्युंताउने हो कि भन्ने जस्ता कुत्सितजन्य मानसिकताले त्यसलाई मत्थर गर्न सुनियोजित तवरका संजाल विछ्याउन यस्तै विवादित कुरालाई मसलाका रूपमा कसैले प्रयोग गरेका हुन् भने त्यो पनि अन्ततः दिग्भ्रमितनै साबित हुने छ ।

वुद्धधर्ममा राजाको महत्व र विशेषतालाई लोकतान्त्रिक तवरमै व्याख्या गरी यसको महत्वलाई दर्शाइएको छ भने अद्यावधि वुद्ध-जन्मभूमि नेपाल अधिराज्यका एकथरी वौद्ध जनताहरू राजालाई सम्मानित तवरमा देवतुल्य सरहनै मानिरहेको पक्ष सर्वविदितनै छ । धार्मिक-सांस्कृतिक परम्पराकै रूपमा राजालाई सम्यक् दानको आयोजना गरी सम्मानित गर्ने चलन रहीआएको छ । यो के भएको होला भनी ती श्रद्धालुहरू समेत झस्किएका छन् भने आश्चर्य त के हो भने निर्विवाद विषयहरू वा मुद्दालाई समेत वहसको विषय वनाउन एकथरीवृत्त तत्काललाई सफल भएका छन् । के त्यसो भने वौद्धहरूले पनि राजालाई 'विश्व वौद्ध सम्राट' को उपाधिले विभूषित गर्ने त ? यस किसिमको सोचाइ-अवधारणा सर्वमान्य हुनै सक्दैन र यो सरासर भूल हुनेछ, जस्तो कि आज अरुले 'स्वार्थ मूल मन्त्रश्यं स्वाहा': भन्ने सूत्रलाई प्रयोगको नाउँमा दुरुपयोग गरेका छन् । 'बहुधार्मिक, बहुभाषिक, बहुजातीय एवं बहुसांस्कृतिक' यो मुलुकलाई हामी वौद्धहरू 'वौद्ध राष्ट्र' हुनुपर्छ पनि भनिरहेका छैनौं, यस तरहका स्वप्न देख्ने प्रवृत्ति कसैमा हावी हुनुहुन्न, परन्तु यो राष्ट्र सम्पूर्ण नेपालीहरूको राष्ट्र हुनुपर्छ, अनि राष्ट्रका नायक श्री ५ महाराजाधिराज पनि कुनै सम्प्रदाय विशेषका मात्र नभएर सम्पूर्ण नेपाली जनतालाई प्रतिविम्वित गर्ने प्रतीकका रूपमा रहनु पर्छ भन्ने मान्यतालाई कसैले राष्ट्रघातको संज्ञा दिन्छ भने यो विषय स्वतः संवेदनशील हुन्छ नै ।

सम्मानित राजालाई विवादको घेरामा पारी आफ्नो धोको पुरागर्ने सपना देखिराखेकाहरूले 'हिन्दू राष्ट्र नै किन?', 'हिन्दू राष्ट्रको विरोध राष्ट्रघात हो' भन्ने जस्ता अतिवादी स्लोगानहरूले भित्ताहरू रंगाएर नेपालको परम्परागत, धार्मिक, सांस्कृतिक र जातीय सहिष्णुता एवं सौहाद्रतामा आँच ल्याउने प्रवृत्तिलाई उक्स्याउने कार्य पनि नगरेका होइनन् । वास्तवमा यसले नेपालको संविधानले दिएको वैचारिक अभिव्यक्तिलाईनै हवाला दिएको भान जोकोही राष्ट्रप्रेमीलाई अनुभूत हुनसक्ने विषय हो ।

यसउसले संवैधानिक सम्मानित राजा कुनै एक पक्षीय सम्राट नभई राष्ट्र र समस्त नेपाली जनताको प्रतीक हुनुपर्छ, राजा सबका साझा हुन् भन्ने भावना वास्तवमा सार्वकालिक एवं सार्वजनीन मान्यता हो, वस्तुतः हुनुपर्ने पनि त यस्तै नै हो नि !

श्रद्धेय भिक्षु गुणघोष महास्थविर

सुखी होतु डेस्क

❑ साय्मि के. रवि

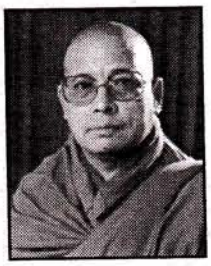

नेपालमा स्थविरवाद बुद्धधर्मको पुनर्जागरण पश्चात् बुद्धधर्मसित सम्बन्धित हरक्षेत्र प्रभावित भएकै थियो । राणा शासनको अन्त्यतासंगसंगै प्रजातन्त्र स्थापनाको गोधुलीमा विभिन्न क्षेत्र परिवर्तनमुखी तरहमा अगाडि बढे । राजनीति, समाज, धर्म, अर्थ, भाषा-साहित्यिक क्षेत्र पनि यस प्रकृयाबाट विरत भएको देखिदैन । जहाँसम्म बुद्धधर्मको सवाल छ, त्यतिबेला क्यान्छा लामा र उनबाट प्रभावित भक्तहरू महाप्रज्ञा जस्ता हस्तीहरू देखापरिसकेपछि बुद्धधर्मको क्षेत्रमा पनि नौलो उषा-किरण प्रवाहित हुनुमा थुप्रै व्यक्ति, संघसंस्थाबाट आ-आफ्नै तौरतरिकामा भूमिका रहन गएको कुरालाई विगत इतिहासले स्पष्ट पारेको छ । महाप्रज्ञा घेरुं अवस्थामै पनि राणा प्रधानमन्त्री चन्द्र शमशेरको शासन कालमै देश निकालामा परेका थिए । पछि जुद्ध शमशेरको पालामा भिक्षु प्रज्ञानन्द (कर्मशील) लगायत ८ जना भिक्षु-श्रामणेरहरूलाई देश निकाला गरेको इतिहास पनि कहिंकतै छिपेको छैन भने भिक्षु महाप्रज्ञा र भिक्षु अमृतानन्द (श्रामणेर) भोजपुर जेलमा थुनिएको इतिहास पनि यौटा नजीरनै हो । भिक्षु-श्रामणेरहरूलाई पुनः फर्काउन श्रीलंकाली शिष्टमण्डल मार्फत भिक्षु अमृतानन्दको उल्लेखनीय एवं अविस्मरणीय योगदानले उहाँलाई बौद्ध जतगमा यौटा सशक्त व्यक्तित्वको रूपमा पहिचान गराएको थियो ।

भिक्षु महाप्रज्ञा, भिक्षु प्रज्ञानन्द, भिक्षु शाक्यानन्द, भिक्षु धर्मालोक, भिक्षु अनिरुद्ध, भिक्षु अमृतानन्द, वर्तमान संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर, आचार्य भिक्षु अमृतानन्द जस्ता व्यक्तित्वहरू पुनर्जागरणकालमा पहिलो पुस्ताका रूपमा देखिए । पहिलो पुस्ताकामध्ये राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय ख्यातिप्राप्त आचार्य डा.भिक्षु अमृतानन्द महानायक महास्थविरको जेष्ठशिष्य भिक्षु अश्वघोष महास्थविर हुन् भने उनका अरुधेरै शिष्यहरू पनि छन् । उनका शिष्य वन्नेहरूमा ललितपुर वकुवहाल निवासी पिता सिंहज्योति शाक्य तथा माता विष्णुमाया शाक्यको कोखबाट वि.सं. २००५ सालमा वैशाख १० का दिन जन्मेका प्रेम बहादुर शाक्य पनि एक हुन् । आमा प्रायः सुमंगल विहार गइरहने साथमा छोरा प्रेम बहादुर पनि संगैजाने क्रममा भिक्षु अमृतानन्द देखि खुब प्रभावित भए साथै प्रेम बहादुरमा भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु अश्वघोष तथा भिक्षु कुमार काश्यपको पनि प्रभाव पऱ्यो । आचार्य भिक्षु अमृतानन्दले श्रीलंकामा नेपाली कुलपुत्रहरूलाई धर्मप्रचार गर्नपठाउने योजना बनाए अनुरूप छ जनालाई श्रीलंका पठाएका मध्ये एक प्रेम बहादुर शाक्य पनि एक हुन् । कालिगढ कार्यमा लागेका प्रेम बहादुर २० वर्षको जवानी मै श्रीलंकामा गई वि.सं. २०२५ कार्तिक १९ का दिन पण्डित ज्ञाणावास महाथेरको उपाध्यायत्वमा श्रामणेर प्रव्रज्या दीक्षित पछि श्रामणेर गुणघोषमा परिणत भयो । श्रीलंका विद्यालंकार पिरिवेणमा उहाँले बुद्धधर्म, दर्शन र पालि भाषाको अध्ययन गर्ने क्रममा बुद्ध धर्ममा स्नातक (Diploma) उत्तीर्ण गर्नुभयो । यसै क्रममा श्रामणेर भएर छ वर्षपछि २०३१ वैशाख (1974 May) मा श्रीलंकामै उदक्खेयक सीमामा महानायक भिक्षु धम्मानन्द महास्थविरको उपाध्यायत्वमा उपसम्पदादीक्षा प्राप्तगरी पूर्णरूपमा भिक्षु हुनुभयो । सात वर्ष अध्ययन पछि भिक्षु गुणघोष आनन्दकुटी विहारमा बस्नुभयो ।

आनन्दकुटी विहारमा बसिसकेपछि पटक पटक श्रीलंकामा जानुहुने उहाँले स्नातकोत्तर अध्ययन गर्न भारतको औरंगाबाद जानुभयो । त्यतिबेला त्यहाँ विहार निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको हुनाले एक महिनासम्म प्रवचन गरी विहार निर्माणमा आफूस्वयं पनि लागेको कुरा उहाँको जीवनमा अविस्मरणीय क्षण हो । दुइदशक भन्दा अगाडि आनन्दकुटीबाट भिक्षु गुणघोष धुलिखेलको पूर्वाराम विहारमा स्थायी रूपमा बस्न जानुभयो । सानो रूपमा रहेको सो विहारलाई व्यवस्थित रूपमा तारतम्य मिलाई निर्माणकार्य अगाडि बढाई आजको स्वरूपमा पुऱ्याउने महत्वपूर्ण योगदान उहाँ भन्तेकै रहेको छ । यसैबीच दुइवर्ष जति बलम्बुस्थित प्रणीधिपूर्ण महाविहारमा पनि बस्नुभयो भने त्यहाँ पनि उहाँको प्रमुख सकृयतामा जीर्णोद्धार कार्य व्यवस्थित रूपमै सम्पन्न भएको कुरा अझै बलम्बुका उपासकोपासिकाहरू स्मरण गर्छन् ।

संघाराम भिक्षु तालिम केन्द्र लगायत कीर्तिपुर, बलम्बु, नगाउँ, धुलिखेल आदिमा उहाँले बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार गर्ने क्रममा अध्यापन कार्य गर्नुभएको थियो । बेलाबेलामा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको कार्यकारिणी सदस्यमा रहेर पनि उहाँले बुद्धधर्मको लागि टेवा दिनुभएको छ । वर्षेनी वैशाखपूर्णिमाका समयमा उहाँ नेपालगंज भोजपु, चैनपुर, वीरगंज आदि क्षेत्रमा धर्मप्रचारार्थ जानुहुन्छ भने हाल प्रत्येक महिनाको एकपटक गीता मन्दिरमा प्रवचनको लागि जानुहुने उहाँ दिनदिनै धुलिखेल विहारमा बुद्धपूजा र धर्मदेशना पनि गर्नुहुन्छ । उहाँले आफू धुलिखेलमा गइसकेपछि नै बुद्धपूर्णिमालाई व्यापकताले मनाउने कार्यमा जुटेको तथा हाल बुद्धधर्म मान्नेहरूमा पनि संख्या वृद्धि भएको कुरा बताउनु हुन्छ । "बुद्धया उपदेशय् स्वास्थ्य व शान्तिया त्वाथः" तथा "पूजाविधि व पञ्चशीलया फलाफल" दुइपुस्तक उहाँका कृति हुन् । उहाँले भिक्षु नन्द र भिक्षु चन्द्रगुप्तलाई श्रीलंकामा धर्माध्ययनार्थ संगै लगेका थिए भने विरामीलाई तथा परदेशमा अध्ययनार्थ जानेहरूलाई पनि आर्थिक सहयोग गर्नुभएको थियो । उहाँका शिष्या अनागारिका रूपशीला झण्डै एक दशक देखि टाइवानमा बसी बुद्धधर्म, दर्शन र संस्कृति अध्ययन गरिरहेका छन् ।

५५ वर्षीय उहाँ भन्ते प्रायः काठमाडौंसम्मनै भोजनको लागि आउनु हुन्छ । आफू बसेको ठाउँमा खासै कुनै समिति नभएको बताउने उहाँ विहारमा यौटा राम्रो आगन्तुक घर निर्माण गर्नसके पर्यटकीय दृश्यपूर्ण धुलिखेलमा आउने आगन्तुकहरूलाई व्यवस्थित रूपमा राख्न सकिने हुन्छ भन्ने आशा व्यक्त गनुहुन्छ । उपत्यका बाहिर पनि गएर विहारमा बसी धर्मप्रचार गर्नतर्फ भिक्षुहरूले ध्यान दिनुपर्छ भन्ने भावना पोख्नुहुने उहाँ भन्तेले भारत, श्रीलंका, बर्मा, थाइलैण्ड आदि राष्ट्रको भ्रमण गर्नुभैसकेको छ । हाल विशेषतः उहाँ धार्मिक विधि, पूजा-पाठमै सीमित हुनुहुने उहाँ जसरी बौद्धिक क्षेत्रमा जान चाहिरहेको छैन, त्यसरी नै उहाँ बौद्धिक क्षेत्रमा त्यति सुपरिचित नभएपनि उहाँको ३५ वर्षको प्रव्रजित जीवनलाई हामीले थोरै शब्दमा प्रकाश पार्ने कुरालाई पर्याप्त ठान्नु स्वयं दुस्साहसको विषय हुनसक्छ । आ-आफ्नो क्षेत्र मुताबिक उहाँ गुणघोष भन्तेले पनि बुद्धशासनिक क्षेत्रमा जुन योगदान दिई आफनो सम्पूर्ण जीवन प्रव्रजित जीवनमै तदनन्तर निरन्तरता दिइरहेको क्षण महत्वपूर्ण पक्ष नै हो ।

✤

चित्तवग्गो–3

❑ भदन्त सम्यक् सम्बोधि प्राणपुत्र

चालिय पर्वत ३३/३/१ मेघिय स्थविर

फन्दनं चपलं चित्तं, दुरक्खं दुन्निवारयं ।
उजुं करोति मेधावी, उसुकारो व तेजनं ॥

चञ्चल चपल चित्त, दुरक्षित दुरनिवारणलाई ।
सीधा गर्दछ मेधावीले, जसरी बाणकारले तीरलाई ॥

३४/३/२

वारिजो व थले खित्तो, ओकमोकत उब्भतो ।
परिफन्दतिदं चित्तं, मारधेय्यं पहातवे ॥

जस्तै माछा स्थलमा फ्याल्दा, निकालिएको निवासबाट ।
छटपटिन्छ यो चित्त, छुटाउँदा मारको जालबाट ॥

जेतवन ३५/३/३ एक भिक्षु

दुन्निग्गहस्स लहुनो, यत्थ कामनिपातिनो ।
चित्तस्स दमथो साधु, चित्तं दन्तं सुखावहं ॥

क्षणक्षणमा उत्पन्न हुने, रोक्न गाह्रो जताततै भाग्ने ।
चित्त दमन गर्नु उत्तम, दान्त चित्त हुन्छ सुखकारी ॥

जेतवन ३६/३/४ एक भिक्षु

सुदुद्दसं सुनिपुण्णं, यत्थकाम निपातिनं ।
चित्तं रक्खेथ मेधावी, चित्तं गुत्तं सुखावहं ॥

अदुर्दर्शन अतिसूक्ष्म, जहाँ पायो त्यहीं जाने ।
चित्त रक्षा गर मेधावी, रक्षित चित्त सुखकारी ॥

जेतवन ३७/३/५ संघरक्षित स्थविर

दूरंगमं एकचरं, असरीरं गुहासयं ।
ये चित्तं सञ्ञमेस्सन्ति, मोक्खन्ति मारबन्धना ॥

टाढा पुग्ने एक्लै हिंड्ने, विनाशरीरको गुफामा बस्ने ।
मारबन्धनबाट मोक्ष हुन्छ, त्यस्तो चित्त संयम गर्ने ॥

जेतवन ३८/३/६ चित्तहत्थ थेर

अनवट्ठित चित्तस्स, सद्धम्मं अविजानतो ।
परिप्लवस्स पसादस्स, पञ्ञा न परिपूरति ॥

अस्थिर चित्त भएको, सद्धर्म नजानेकोलाई ।
प्रशन्न स्वभाव नभएकोलाई, प्रज्ञा हुँदैन परिपूर्ण ॥

३९/३/७

अनवस्सुत चित्तस्त, अनन्वाहत चेतसो ।
पुञ्ञ पाप पहीणस्स, नत्थि जागरतो भयं ॥

स्थिर चित्त भएको, अनाशक्त चेतनायुक्त ।
पुण्य पाप प्रहाण भएको, जागृतलाई छैन भय ॥

जेतवन ४०/३/८ वीर्यवान भिक्षुहरू

कुम्भूपमं कायमिमं विदित्वा, नगरुपमं चित्तमिदं ठपेत्वा ।
योधेथ मारं पञ्ञायुधेन, जितञ्च रक्खे अनिवेसनो सिया ॥

घैंटोजस्तै शरीर सम्झेर, नगरजस्तै चित्त रक्षित राखेर ।
युद्ध गर मारसंग प्रज्ञाआयुधले, जितेर रक्षा गर अनाशक्त भएर ॥

जेतवन ४१/३/९ तिस्स थेर

अचिरं वत यं कायो, पठविं अधिसेस्सति ।
छुद्धो अपेत विञ्ञाणो, निरत्थं व कलिंगरं ॥

अचिर नै यो काय, पृथ्वीमा लडिरहनेछ ।
छुद्र विज्ञानरहित, मुढोजस्तै निरर्थक ॥

कोशल देश ४२/३/१० नन्द गोपालक

दिसो दिसं यं तं कयिरा, वेरी वा पन वेरिनं ।
मिच्छा पणिहितं चित्तं, पापियो नं ततो करे ॥

एक शत्रुले अर्को शत्रुलाई, जति हानि पुर्‍याउँछ ।
त्योभन्दा बढी हानि गर्छ, मिथ्या प्रणिहित चित्तले ॥

कोशल देश ४३/३/११ सोरेय्य थेर

न तं माता पिता कयिरा, अञ्ञं वा पि च ञातका ।
सम्मा पणिहितं चितं, सेय्यसो नं ततो करे ॥

न गर्न सक्छ आमा बाबाले, वा अन्य कुनै आफन्तले ।
जति उपकार गर्न सक्छ, सम्यक् प्रणिहित चित्तले ॥

क्रमशः

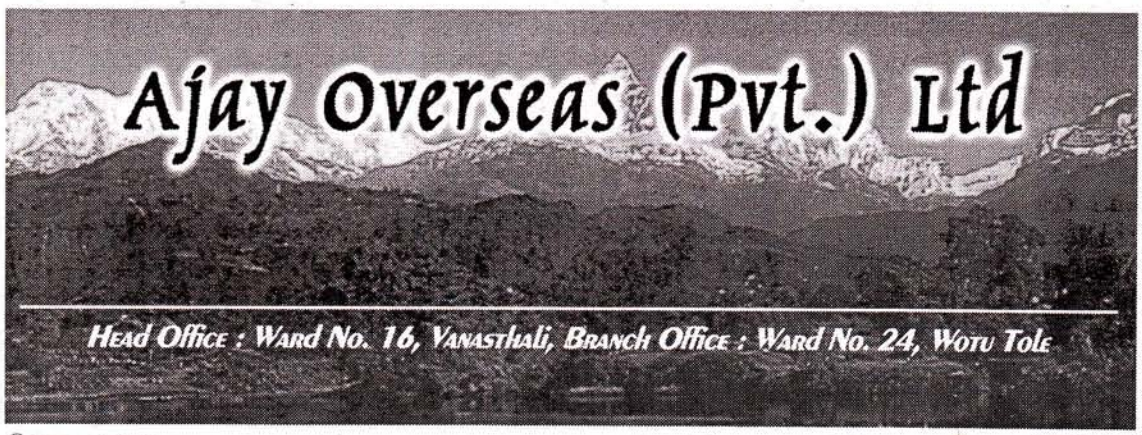

धर्म सम्बन्धमा-3

❑ भिक्षु सुशील

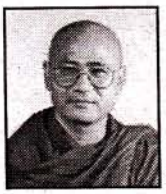

१. कार्य-कारण सम्बन्धबाट उत्पन्न प्रभावः

कार्य-कारणको गम्भीर सम्बन्धबाटनै जीवन र जगत अगाडि बढीरहेको छ । गतिको अर्को नामनै कार्य-कारण सम्बन्धबाट उत्पन्न प्रभाव हो । विना कुनै प्रभाव कार्यलाई अघि बढाउन सकिने छैन । विना कुनै कार्य प्रभावले गति लिने गर्दैन । कार्य-कारण सम्बन्धको घनिष्ठतालाई बुझ्न जब असफल हुन्छ तब आफ्नो वर्तमान अवस्थाबाट चिप्लिएर काल्पनिक लोकमा भौंतारिन पुग्नेछ । काल्पनिक लोकमा भौंतारिन पुग्नु पनि कार्य-कारण सम्बन्धबाट उत्पन्न प्रभावकै अधिनष्ट हुनु हो । त कार्य के हो र कारण के हो ? यस सम्बन्धमा केही चर्चा गरौं ।

जुनकुनै क्रिया जसले आफ्नो उपस्थितिको बोध गराउन सकिएको छ, त्यो कार्य हो । लेख्ने क्रियाले कुनै लिखतको उपस्थिति जनाउँदछ र सोबाट लेखन कार्य भएको पनि बुझाउँछ । सोचविचार गर्ने क्रियाले मन वा चित्तको कुनै विषयवस्तुसँगको सम्बन्ध र मनले सोच विचार गरि रहेको अवस्थालाई समेत बुझाउँदछ । दुइ व्यक्तिबीचको कुराकानीले छलफल वा संवादकार्य भैरहेको अवस्था जनाउँदछ । यहाँ, लिखतको उपस्थिति, मनको कुनै विषयवस्तुसँगको संलग्नता र छलफल-संवाद यी सबैले आ-आफ्नो उपस्थिति बोध गराउने जुन प्रयास भएको छ, यी सबै कार्य हुन् ।

कार्य निरपेक्ष रूपमा भैरहेको हुँदैन, कुनै न कुनै कारणबाट प्रेरित भएरनै भैरहेको हुन्छ । उदाहरणका लागि कोही कसैले भगवान्प्रति आस्था राख्दछ र भक्तिभाव प्रकट गर्नेकार्य गरेकोछ भने त्यो आस्थाबाट प्रेरित भएर गरिएको कार्य हो भनी बुझीनेछ । कुनै कार्य गर्नका लागि प्रेरित गर्ने वा घच्घच्याउने स्वभाव कारण हो । भगवान्प्रति आस्था राखी भक्तिभाव प्रकट गर्दा भगवान्प्रतिको आस्थाले घच्घच्याइएको हुन्छ । घच्घच्याएको प्रतिफल भक्तिभाव प्रकट गर्ने कार्यहुन गएको हो । कार्य र कारणको घनिष्ठ सम्बन्धलेगर्दा कुनैबेला कार्यको रूपमा देखिएको अर्को अवस्थामा कारणको रूपमा उपस्थित भैरहेको पनि हुन्छ । कार्यले कारणको र कारणले कार्यको रूप तत्कालै वा समयको अन्तराल पछि पनि लिन सकिन्छ । कुनै एउटा मैनबत्ति जलाउँदा त्यसले तत्कालै अन्धकार हटाउने कार्य गर्छ । मैनबत्ति बल्नु र अन्धकार हट्नुमा निमेषभरको मात्र अन्तराल हुन्छ । बलिरहेको मैनबत्ति क्षयहुँदै निम्न समय लाग्छ । मैनबत्तिको बल्नेकार्य अन्धकार हराउने कारण बन्न पुगेको छ भने मैनबत्ति बल्नुकै कारण क्षयहुँदै अस्तित्व लोप हुनेकार्य पनि भएकोछ । यसले एउटै स्वभाव वा घटना कार्यहुन सक्दछ र साथै कारण पनि बन्न सक्दछ भन्ने कुरा बुझाउँदछ ।

कार्य कारणको स्वभाव र यसको सम्बन्धलाई बुझ्न नसक्दा नै मानिसहरू भ्रममा अल्झेर अन्धविश्वासी हुनजाने हो । पूर्वजन्मलाई बढी महत्व दिने र भाग्यमा भरोशा गर्ने स्वभावको पनि हुनजाने पूर्वजन्म र वर्तमान जीवनको केही मात्रमा सम्बन्ध हुन्छ । कार्य कारणको सम्बन्धबाट उत्पन्न प्रभावको दृष्टिले हेर्दा वर्तमान जीवन पूर्वजीवनको परिणाम हो भन्नुपर्ने हुन्छ । यस अर्थमा वर्तमान जीवनसँग पूर्व जीवनको सम्बन्ध छ भन्न सकिन्छ तर पूर्वजीवन वर्तमान जीवनको निर्णायक भने होइन । वर्तमान जीवनले भोग्ने सम्पूर्ण कुरा पूर्व जीवनका कार्यसँग सम्बन्धित हुने गर्दैन । हामी सोचौं- कुनै अशिक्षित गरीब व्यक्तिले आफू गरीब हुनु र शिक्षा पाउन नसक्नुलाई आफ्नो भाग्यमै नभएको अथवा पूर्वजन्मको प्रभावले गर्दा गरीब अशिक्षित हुन परेको भनेमा के त्यो सही हुनसक्छ ? निःसन्देह, त्यो सहीकुरा हुन सकिदैन । गरिब हुनु र शिक्षा प्राप्तगर्न नसक्नुमा पूर्वजन्मको सम्बन्ध हुँदैन । वर्तमान जीवनसँग सम्बन्धित विभिन्न कारणहरूले गर्दा गरीब र अशिक्षित भएको हुन सकिन्छ । गरीबी र अशिक्षा वर्तमान जीवनसँग सम्बन्धित कुरा हो ।

विभिन्न प्रकारका धारणा, दृष्टिकोण र विश्वासहरूको उपस्थितिले गर्दा कार्य-कारणलाई बुझ्न अलमल हुने हो । धारणा, दृष्टिकोण र विश्वासहरू पनि कार्य-कारण सम्बन्धबाट उत्पन्न प्रभाव अन्तर्गतनै रहेका

हुन्छन् । मानिलिऔं कुनै मानिस मृत्यु पछि यस्तो-त्यस्तो हुनेछ भन्ने धारणामा विश्वास राख्दछ भने त्यसरी विश्वास गर्नुमा पनि कुनै न कुनै कारण रहेको हुन्छ । प्रकट रूपमा मृत्यु र यसो-त्यसो हुने चाहना कारणको रूपमा देखापर्दछ । सोहि चाहना हुनुको कारण विश्वास गर्नेकार्य हुनगएको देखापर्दछ । यदि त्यस्तो धारणा राख्ने व्यक्तिले इमान्दारिता पूर्वक बुझ्ने प्रयत्न गरेमा उसले यो पनि बुझ्नेछ कि कुनै (विचार, सिद्धान्त, धारणा, विश्वास र उत्पन्न भएका सबै) स्थिर छैन, सबै परिवर्तनहुँदै गैरहेका छन् । जब परिवर्तन हुँदै बदलिदै गैरहेकोछ भने त्यसैलाई समाएर बस्नुमा कुनै अर्थ छैन । निरर्थक कुरालाई विश्वास गरिरहनु मनासिव हुँदैन ।

कार्य-कारण सम्बन्धबाट उत्पन्न प्रभावले क्षयीकरणको स्वभावलाई प्रत्यक्ष देखाइरहेको हुन्छ । एक अवस्था वा रूपबाट अर्को अवस्था वा रूपमा परिवर्तनहुँदै जाने विशेषतालाई बुझाइरहेको हुन्छ । यसलाई बुझ्न एउटा घटनालाई हेरौं ।

एक समय भगवान् बुद्ध श्रावस्तीमा अनाथपिण्डिक महाजनले बनाएको जेतवन विहारमा बस्नु भएको थियो । सो समय उहाँले भिक्षुहरूलाई सम्बोधन गर्नुभयो- भिक्षुहरू ! पूर्वकालमा बाजा बजाएर जीवन गुजारा चलाउने एक जातिसँग आनक नामको एक प्रकारको मृदंग बाजा थियो ।

त्यस आनक नामको मृदंग बाजा बजाउँदै जाँदा जब प्याल पर्न थाल्दथे तब त्यसलाई टालोले टाल्ने काम गर्दथे । टालोले टालेर काम चलाउँदै गर्दा केही समय पछि एउटा यस्तो समय पनि आए, त्यसबेला त्यो मृदंग सम्पूर्ण टालै-टालोले भरिन पुगे । तब त्यस मृदंगको आफ्नो मौलिक स्वरूप लोप हुन गए र त्यसको आवाज पनि बदलिए । तब त्यो बेरूपका भए ।

संयुक्तनिकाय नामक ग्रन्थमा उल्लेखित यो घटनाले कार्य-कारण सम्बन्धबाट उत्पन्न प्रभावलाई बुझाउँदछ । आफ्नो जीवन गुजारा चलाउनुपर्ने कारणले मृदंग बाजा बजाउने कार्य गर्नुपरेको हो । बाजा बजाउनुको कारणले प्यालपर्ने कार्य हुनगयो । जीवन गुजाराका लागि बाजाको आवश्यकताको कारणले टालो टाल्ने कार्य गरेको हो । टालोले टाल्ने कार्य गरेको परिणाम स्वरूप विरूप हुनगएको हो । बाजा एउटै मात्र हो तर अघिल्लो बाजाबाट उत्पन्न स्वर-ध्वनि र पछिल्लो स्वर-ध्वनि मात्र फरक हुनगएको नभै त्यसको रूप समेत परिवर्तन हुनपुगे ।

कार्य-कारण सम्बन्ध, यसबाट उत्पन्न प्रभावलाई यथातथ्य थाहा पाउन नसक्दा परम्परागत धारणा र सकार्दै आएको विश्वास-व्यवहार परिवर्तन भैसक्दा पनि आफ्नो पुरानो आग्रहले त्यसलाई मायागरी टालोले टाल्ने कामगरी बचाइराख्न खोज्ने हो । जतिसुकै मायागरी बचाइराख्न खोजे पनि क्षयहुँदै जाने, विकृत हुँदैजाने स्वभाववाट बच्न सकिने हुँदैन । सार्वभौमिक, सर्वकालिक र सर्वव्यापि यस स्वभावलाई बुझ्नमा हुने उदासिनताले मानिसमा भ्रम उत्पन्न हुने हो । भ्रमबाट मुक्त हुन, धर्मलाई बुझ्न कार्य-कारणको स्वभाव र यसले पारिरहेको असरप्रति गम्भीरभै मनन गर्नु आवश्यक छ ।

क्रमशः ✤

Better than a thousand useless verses is one useful verse, hearing which one attains peace.

बैंक अफ काठमाण्डौ लिमिटेड

Bank of Kathmandu Ltd.

New Road, P.O. Box : 9044 Kathmandu, Nepal
Tel : 4231556, 4231557, 4231558, 4231674, 4231575,
Fax : 4223279, Tlx : 2820 BOK NP
SWIFT : BOKLNPKA, E-mail : moti@bok.com.np

वज्राचार्य जात भन्नु दिग्भ्रम हो

❑ आचार्य श्रीधर राणा

नेपालको धर्मोदय सभाले नेवार वज्राचार्यहरूमा यहाँ चलेको नेवारी बुद्धधर्मलाई वज्रयान र तिब्बतमा चलेको बुद्धधर्मलाई महायान भनेर परिभाषित गरेको छ । कस्ले यस्तो अनौठो र हास्यास्पद परिभाषा बनाउने निधो किन गऱ्यो त्यो त मलाई थाहा भएन परन्तु धर्मोदय सभालाई यस्तो किसिमले दुईवर्गमा छुट्याउने परिभाषा दिन जसले मद्दत गरेको भएपनि उसलाई महायान के हो भन्ने विषयमा खास त्यति थाहा रहेनछ जस्तो देखिन्छ । महायान भित्र वास्तवमा दुई ठूला बाटाहरू (राजमार्गहरू) छन् । तिनीहरूलाई पारमितायान र वज्रयान (या मन्त्रयान) भनिन्छ ।

अद्वयवज्रसंग्रहमा अद्वयवज्रले बताउनु हुन्छ कि :-

'महायानञ्च द्विविधं पारमितानयो मन्त्रनयश्चेति',

अर्थात् महायान दुई प्रकारको हुन्छ- पारमितानय र मन्त्रनय पनि ।

पारमितानय भनेको अघि भर्खरै हामीले उल्लेख गरेको पारमितायान नै हो र यसलाईनै हेतुयान या सूत्रयान पनि भनिन्छ । यसलाई किन सूत्रयान भनिएको हो भने यसका विधिहरू मूलतः सूत्रमा आधारित छन् । चीनका चान् (जेन्), तियेन्-ताई, होस्सो, सान् लुन् इत्यादि सबै एक वा बढी सूत्रहरूमै आधारित थिए । त्यसैले चेन्-येन् (शिन्-गोन्) बाहेक चीनमा पाइने या चीनबाट शुरू भएका सबै बौद्ध परम्पराहरू पारमितायाननै हुन्, महायानको एउटा भाग । सूत्रयान या पारमितायानलाई हेतुयान पनि भनिन्छ किनकि यसका कर्म विधिहरू हेतुलाई अभ्यास गर्दै गएर फलबोधि इत्यादिको उत्पाद गर्ने सिद्धान्तमा आधारित छन् । बोधिप्राप्तिका हेतुहरू ७ पारमिता या १० पारमिताको अभ्यासनै हुने । पालिमा पारमितालाई 'पारमी' भनिन्छ । जब यिनीहरूको अभ्यास गरिन्छ, तब तिनीहरू बोधिउदय हुनमा हेतु प्रत्ययले जस्तो कार्य गरिराखेका हुन्छन् । त्यही भएर महायान भित्रको यस्तो विधिलाई पारमितायान या हेतुयान दुवै भन्ने गरिन्छ । जब पारमिताहरू परिपूर्ण हुन्छन् तब फलको रूपमा बोधि प्राप्त हुन्छ ।

यिनीहरूनै ६ पारमिताहरू हुन् र पारमितायान या महायानको पारमितानयमा अभ्यास गरिन्छन् । महायानको दोस्रो स्वरूप भनेको वज्रयान हो जसलाई तन्त्रयान पनि भनिन्छ र मन्त्रयान पनि भनिन्छ । कहीं सहजयान पनि भन्छन् भने गुह्ययान या फलयान पनि भन्छन् । यद्यपि यसमा पनि ती ६ पारमिताहरूकै अभ्यास गरिन्छ र वज्रयान अभ्यासको मूल मेरुदण्ड पनि यही पारमिता अभ्यासनै हो तापनि तिनीहरूलाई पूर्णगर्ने तरिका केही फरक खालको छ । यसलाई 'फलयान' किन भनिएको हो भने यसले पारमितायान (सूत्रयान) मा जस्तो हेतुहरूको उपयोगबाट फल उत्पाद गराउने भन्ने शैलीले काम गर्नुको

Tibet Cottage (Pvt) Ltd.

P.O. Box : 1-49 Chha, Jyatha, Thamel, Kathmandu, Nepal
Tel : 4226577, 4252867Max : 977-1-4240165
E-mail : tcottage@mos.com.np
http://www.tibetcottage.com

Tibet Cottage is known for excellence and caters to its patrons' wish for cleanliness, help fulness and warm hospitality. Because we are family-owned guest house, stay with us and make it a temporary home of their own.

साटो फललाईनै शुरूदेखि उपयोग गर्छ । यो गुह्ययान किन हो भने यो स्वयंमै गुह्य छ (Self-secret) र अनुभूतिबाट मात्र बुझिन्छ, विश्लेषण, तर्क आदिबाट मात्र बुझ्दै बुझिदैन । वज्रयानको फल कुनैपनि संस्कार र विकल्पात्मक चिन्तनहरूबाट जटिल नतुल्याइएको अति सहज र सरल प्राकृत चित्तावस्था भएको हुनाले यसलाई 'सहजयान' भनिएको हो । नेपाली शब्द 'सहज' र 'सजिलो' व्युत्पत्तितः सहजयानको 'सहज' भन्ने शब्दसँग अत्यन्त नजिक छन् । वज्र भनेको त्यो हो जसलाई फोर्न, नाश गर्न सकिन्न । 'वज्रम् अभेद्यम्' (भेदन गर्न नसकिने नै वज्र हो) । बोधिलाभ गरेको चित्त - फल - अविनाशी, भेदन हुन नसक्ने भएको हुनाले यो फललाई मार्गको रूपमा प्रयोग गर्ने यानलाई वज्रयान भनिन्छ ।

मन्त्रका प्रकार र तहहरू पनि धेरै किसिमका हुन्छन् । परन्तु ती सबैप्रकारका मन्त्रहरू चित्तको गुह्य स्वभाव (secret nature of the mind) 'विद्यामन्त्र' कै अभिव्यक्तिहरू हुन् । वज्रयानको मुख्य विपश्यना अभ्यास चित्तको स्वरूप (nature of mind) मा आश्रित हुने भएकोले र चित्तको स्वरूपनै विद्या मन्त्र भएको हुनाले यो मार्गलाई 'मन्त्रयान' भनिएको हो । चित्तको यो स्वरूप (याने चित्तको यथार्थ, असंस्कृत मूल स्वरूप) स्वयंमै गुह्य छ । एक गुरुले नचिनाएसम्म आफै चिनिन नसक्ने र गुरुले चिनाएर शिष्यले चिनेपछि मात्र थाहाहुने भएकोले यो मार्गलाई गुह्ययान पनि भन्दछन् । चित्त स्वरूप स्वयंनै फल हो किनकि २४ सै घण्टा चित्त स्वरूपमा रहनसक्ने क्षमता हासिल हुनुनै बुद्धता हो । त्यसैले यसलाई फलयान पनि भन्दछन् । चार आर्यसत्य अन्तर्गत मार्गसत्यको विषयमा चर्चा गर्दाखेरि पारमितायान र वज्रयान दुवैको विषयमा विस्तारमा चर्चा हुन आवश्यक छ । यो छोटो परिचय त तिब्बतको बुद्ध धर्म महायान, नेवारको बुद्धधर्म वज्रयान हो भन्ने धारणा कति पूर्ण रूपमा गलत रहेछ भन्ने देखाउनको लागि मात्र दिएको हुँ । यी दुबै बुद्ध धर्महरू वज्रयान हुन् र त्यसैले महायान हुन् । तिब्बतको बौद्ध परम्परा र नेवार बौद्ध परम्परा दुबैनै महायान अन्तर्गतको वज्रयान परम्परा हुन् र यो परम्परा चीनमा पनि चेन्-येन् को रूपमा छ भने जापानमा पनि शिन्-गोन् भनेर चलिरहेकै छ । शिन्-गोन्को अर्थ जापानी भाषामा 'मन्त्रयान' नै हो । तिब्बती बुद्ध धर्मले आफूलाई 'दोर्जे थेग्पा' भन्दछ जसको शाब्दिक अर्थ नै 'वज्रयान' हो ।

फेरि, धर्मोदय सभामा कसले यस्तो वर्गीकरण गऱ्यो उसलाई यो ज्ञान नभए जस्तो देखिन्छ कि वज्रयान स्वयंनै महायानको एउटा स्वरूप मात्र हो र महायान भन्दा भिन्दै यान होइन जस्तो कि अद्वय वज्रले स्पष्टसँगै देखाउनुभएको छ र यो वज्रयान केवल नेवार वज्राचार्यहरूले मात्र अभ्यास गर्ने नभई तिब्बतका बौद्धहरू, नेपाल तथा भारतका हिमाली क्षेत्रका बौद्धहरू, चीनको चेन्-येन् परम्पराका अनुयायीहरू र जापानको शिन्-गोन् परम्पराका अनुयायीहरूले पनि त्यही वज्रयानकै अभ्यास गर्छन् र त्यसैले महायानी नै हुन् ।

सम्भवतः वज्राचार्य भन्ने शब्दलाई जात जस्तो गराई नेवारका वज्राचार्यहरूले प्रयोग गर्न थाल्नाले गर्दा त्यसरी धर्मोदयसभामा यो गलत वर्गीकरणको निर्णय गर्ने व्यक्तिहरू दिग्भ्रमित भएका हुन् । तिब्बती भाषामा 'वज्राचार्य' लाई 'दोर्जे लोपोन्' भन्दछन् र धर्मोदयसभाका ती वर्गीकर्ताहरूले सबै तिब्बती आचार्यहरू, रिन्पोछेहरू, गुरुहरू 'दोर्जे लोपोन्' याने वज्राचार्यहरू नै हुन्छन् भन्ने कुराको ख्यालै नगरेका हुन सक्छन् ।

शुरूमा वज्राचार्य भन्ने कुनै जात थिएन, वज्रयान सिकाउने गुरुको उपाधि मात्र थियो । नरोपा ब्राह्मण हुनुहुन्थ्यो र तिब्बती अभिलेखमा पाइन्छ कि उहाँलाई 'दोर्जे लोपोन्' भनेर सम्बोधन गरिएको छ र त्यही कुरा चौरासी महासिद्धहरूलाई पनि गरिन्थ्यो । अहिलेको 'वज्राचार्य' को प्रयोग नेवार संस्कृतिभित्र पछि विकसित भएको कुरा हो जस्तो लाग्छ । सम्भवतः भारततिर गिरी, पुरी, भारती आदि सन्यासीहरूबाट भएका सन्तानहरूलाई थरकै रूपमा गिरी, पुरी, भारती भन्ने चलन भएझैं त्यसबाटै आएको प्रभाव हो कि ! यो भारतीय हिन्दू प्रभावले नेवारी बुद्ध धर्मको संस्कृतिलाई यति प्रभाव पाऱ्यो कि जयस्थिति मल्लको पालामा या अन्य कुनै कारणले विवाह गरेका भिक्षु र उनीहरूका सन्तानहरू पनि वन्द्य (पालि : भन्ते, नेवारी : बरें), शाक्य भिक्षु, शाक्य आदि कहलाइन थाले । वज्राचार्य, वन्द्य (बरें) आदिको यस्तो प्रयोग प्राचीन र मौलिक होइन । तिब्बतको बुद्धधर्ममा अझैपनि 'वज्राचार्य' शब्दको सही प्रयोग भइरहेको छ ।

वज्राचार्यको अर्थ हो वज्रयान पद्धतिको गहिरोसँग अध्ययन र भावना गरेर भावनाका केही गहिराइसम्म पुगेको र अरूलाई वज्रयान सिकाउन सक्ने 'गुरू'।

वज्रयान भनेको पूजागर्नु मात्र, कुनै पीठमा गइरहनु र यो पूजा वा त्यो पूजा गरिरहनु मात्र होइन। न त वज्रयान भनेको कुनै चाड पर्व आदिको अनुसरण गर्नु नै हो। यी सबै सांस्कृतिक तत्वहरू मात्र हुन् र मनको समग्र एकीकरण (total integration) को लागि उपयोगी हुने भएकोले वज्रयानका गुरुहरू (याने वज्राचार्यहरू) ले मनको सर्वांगीण समग्र विकास गराउन उपयोग गरेका हुन्। त्यही भएर विभिन्न भागका वज्रयान परम्पराले (बुद्ध धर्मका अन्य परम्पराहरूले जस्तै) ती ती भागका सांस्कृतिक तत्वहरूलाई पनि समावेश र एकीकृत गरेका छन्। भारत, नेपाल र तिब्बतमा थुप्रै पीठ उपपीठहरू छन् र एक उच्च तहको वज्रयान साधक या सिद्धले कुनै पनि उपत्यकामा (या क्षेत्रहरूमा) त्यस्ता पीठ या उपपीठहरू पत्ता लगाउन सक्छन्। तैपनि ती त वज्रयानका गहनाहरू मात्र हुन्। वज्रयानको सार त षट्पारमिता र ३७ बोधिपाक्षिक धर्महरूको अभ्यास स्वयंनै हो। षट्पारमिताको अभ्यासभित्र शमथ र विपश्यनाको अभ्यास पर्दछन्। पारमितायान र वज्रयानमा फरक भनेको त ती ६ पारमिता आदि कुन तरिकाले पूरा गरिन्छन् भन्ने कुरामा मात्र हो।

तर पनि यो मनमा राखिराख्नु राम्रो हुन्छ कि वज्रयानले आफ्ना विशेष वज्रयानीय तरीकाहरूलाई उपयोगमा ल्याई रूपान्तरण गर्नुभन्दा पहिले त्यसको लागि खुड्किलाको रूपमा यसले श्रावकयान र पारमितायानलाई पनि समावेश गरेको हुन्छ। श्रावकयान भनेको त्याग मार्ग हो र यसले क्लेशलाई त्याग गर्दछ र क्लेश एवं क्लेशसँग सम्बन्धित कुराहरूलाई पूर्ण रूपले त्याग गर्नेकुरा सिकाउँछ। पारमितायान भनेको खास गरेर प्रतिपक्षमार्ग (Way of Antidote) हो। यसले क्लेशका विरूद्ध प्रतिपक्षहरूको प्रयोग गर्दछ। श्रावक पद्धतिले पनि प्रतिपक्षलाई प्रयोग नगर्ने होइन तर त्यसको जोड त्याग (Renunciation) मै बढी हुन्छ, अनासक्तिमा जोड हुन्छ। त्यही भएर त्यसलाई त्यागमार्ग भनिएको हो।

त्यस्तै पारमितायानले पनि केही हदसम्म त्याग र अनासक्तिको उपयोग त गर्दछ तर पनि यसको जोड प्रतिपक्षको प्रयोग गर्नमा बढी हुन्छ। उदाहरणको लागि मैत्रीलाई 'द्वेष' को प्रतिपक्षको रूपमा प्रयोग गरिन्छ इत्यादि। वज्रयानले पनि केही मात्रामा त्याग र धेरै मात्रामा प्रतिपक्षको उपयोग गर्दछ तैपनि यसको मुख्य गति चाहिं क्लेश र क्लेशसँग सम्बन्धित कुराहरूलाई बुद्ध चित्त (Enlightened Mind) याने बोधिका विभिन्न पक्षहरूमा रूपान्तरण गर्ने कुरामा हुन्छ। रूपान्तरणको यो तरिका धेरैनै गम्भीर हुन्छ र वज्रयानको शमथ-विपश्यनालाई बुझ्न यो कुरा थाहा पाउनु अत्यन्त महत्वपूर्ण छ।

संकलन- विजय सर्ग:

(बोधिपुष्पाञ्जली ७५ मा आधारित)

जसले शील (धर्म) बुझेको छ, तर प्रयोगमा ल्याउँदैन, ऊ त्यो मान्छे सरह हुन्छ
जसले बत्ति बाल्छ र आँखा चिम्लिन्छ ।

Shrestha Oil Distributors

595, Battisputali Sadak, Ktm-9, Nepal
P.O. Box : 9008, Tilganga, Kathmandu,
Tel : 4483981, 4490067, Fax : 977-1-4474193
E-mail : aksth@wlink.com.np

आर्य उपासक धर्म

❑ भिक्षु संघरक्षित संघाराम "सद्धम्म कोविद"

फलानो भिक्षुले यस्तो गऱ्यो, फलानो भिक्षुले त्यस्तो गऱ्यो, त्यहाँ त्यतिका भिक्षुहरू रहेर पनि खासै केही काम गरेन, नेपालमा व्यवस्थित भिक्षु महासंघ भएर पनि केहीकामै गरेन आदि-इत्यादि कुराहरू बोकेर यत्रतत्र चहारिरहने केही उपासकहरू जहाँ पनि भेटिन्छन् । वास्तविकता यही हो, अरुले गरेको सानोभन्दा सानो दोष र गल्ति पनि हामी मज्जैले देख्नसक्छौं तर आफूले गरेको ठूलोभन्दा ठूलो गल्ति पनि देख्न त के स्वीकार गर्न समेत इन्कार गर्छौं ।

धम्मपदमा बुद्धवचन संग्रहित रहेको छ- 'अरुले के गऱ्यो, के गरेन भनेर हेर्नुभन्दा वरु आफूले के गरें, के गरेनं हेर्नु नै उत्तम छ ।'

हामी मान्छे, पृथकजन अज्ञानी ! त्यसैले सबैमा दोष-गल्तिहुनु कुनै नौलो र ठूलो कुरा पनि होइन । दोष-गल्ति गरेर महसूस गर्नु र पुनः त्यसलाई नदोहोऱ्याउनु नै वास्तविक मानवधर्म हो । भनिन्छ पनि, एउटा व्यक्तिको दोषमात्र केलाएर बस्ने हो भने आजीवन छि छि र दूर दूर गरेर पनि त्यो घृणा सकिदैन । अनि त्यसको विपरीत, त्यही मान्छेको राम्रो पक्षमात्र विचार गर्ने हो भने जिन्दगीभर प्रशंसा गरेर पनि सकिनेछैन ।

"मिलिन्द प्रश्न" ग्रन्थ अनुसार गृहस्थहरू राम्रोभन्दा राम्रो हुनु र भिक्षुहरू विग्रनुमा पनि समानता हुँदैन । प्रमुखतः भिक्षुको दुःशील र गृहस्थको दुःशीलमा यी कुराहरू फरक भएको कुरा उल्लेखित छ -

(१) श्रमण दुःशील भएर पनि बुद्धप्रति गौरव राख्ने हुन्छ,
(२) धर्मप्रति गौरव राख्ने हुन्छ,
(३) संघप्रति गौरव राख्ने हुन्छ,
(४) सब्रह्मचारीहरूप्रति गौरव राख्ने हुन्छ,
(५) धार्मिक चर्चामा लागिरहने हुन्छ,
(६) बहुश्रुत (धेरै कुरा जाने बुझेको) हुन्छ,
(७) सभामा शिष्ट हुन्छ,
(८) निन्दाको भयबाट आफ्नो शरीर र वचन रक्षा गरिराख्ने हुन्छ,
(९) उन्नति हुनेतिर उसको चित्त लागिरहेको हुन्छ,
(१०) अरु भिक्षुहरूसँग बसेर यदि कुनै पापकार्य गरेमा पनि एकदमै छोपेर लाज र डरले मात्र गर्नेहुन्छ ।

बौद्ध वाङ्मयमा सबैको कर्तव्य स्पष्ट गरिएको पाइन्छ । यहाँ उपासकहरूको बारेमा केही चर्चागर्न लागेको हुनाले विषयगत भएर केही कुरा प्रष्ट पारौं । बौद्ध साहित्यमा उपासकहरूको पाँचवटा धर्म यसरी उल्लेख भएको छ-

(१) श्रद्धाः त्रिरत्न, कर्म र कर्मफल, आर्यसत्यमा विश्वास हुनु, भक्तिभावले मनलाई प्रसन्न र कमलो बनाउनु ।
(२) शीलः आफ्नो आचरण राम्रो बनाउनु, पञ्चशील, अष्टशील पालन गर्नु ।

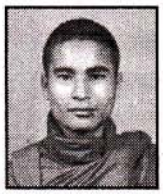

(३) कसैको लहलहैमा लागेर मंगल भनी विश्वास नगर्ने, तन्त्रमन्त्र र भाग्यको भरमा नबस्नु ।
(४) बुद्धको शिक्षा बाहिर गएर दक्खिणेय्य व्यक्ति खोज्न नजाने ।
(५) जसरी हुन्छ त्यसरी बुद्धधर्मलाई उन्नति गर्न प्रयत्न गर्नु ।

यी गुणहुने उपासकहरूलाई उपासकरत्न र उपासक पदुम पनि भन्नेकुरा उल्लेखित छ । त्यस्तै, अन्य सातवटा उपासकधर्म पनि पालि साहित्यमा उल्लेख भएको छ, जसलाई उपासक सम्पत्ति पनि भनिन्छ । ती हुन् -

(१) भिक्षुहरूकहाँ जान नछोड्ने,
(२) धर्म-उपदेश सुन्न नछोड्ने,
(३) अधिशील शिक्षा लिने,
(४) थेर, नवक, मध्यस्थ भिक्षुहरूप्रति धेरै श्रद्धा हुने,
(५) निन्दा गर्ने नियतले धर्मको कुरा नसुन्ने,
(६) यस धर्मभन्दा बाहिर गएर आदरणीय पुद्गल खोज्न नजान्ने,
(७) बुद्धशासनलाई सहयोग हुने काम-कर्तव्य गर्नु ।

प्रसिद्ध बौद्ध ग्रन्थ "मिलिन्द प्रश्न" मा नागसेन स्थविरले मिलिन्द राजालाई १० वटा उपासक गुण प्रकट गर्नुभएको छ । ती गुणहरू यसप्रकार छन्-

(१) उपासक आफ्ना भिक्षुहरूसित सुख-दुःखमा सहानुभूति बनाइराख्नुपर्छ,
(२) धर्मको अधिपति हुनुपर्छ,
(३) यथाशक्ति दानदिने हुनुपर्छ,
(४) बुद्धशासनको पतन भएको देखेर उत्थान गर्न पूर्णतः उद्योग गर्ने हुनुपर्छ,
(५) सम्यक् दृष्टियुक्त हुनुपर्छ,
(६) कौतुहल भएर जीवनभर अन्यान्य मतमा नलाग्ने हुनुपर्छ,
(७) शरीर र वचनलाई पूर्णतः संयम गर्नुपर्छ,
(८) शान्तिप्रिय र एकता-प्रिय हुनुपर्छ,
(९) केवल देखावटीरूपमा धर्मको आडम्बर नगर्ने हुनुपर्छ,
(१०) बुद्ध, धर्म र संघको शरणमा गएको हुनुपर्छ ।

एउटा नारा, जुन हामी जताततै सुनिन पाउँछौं- संसारलाई बदल्नु छ, शुरु आफैबाट गर्नुछ । जबसम्म हामी आफूबाट शुरु नगरी केवल अरुको चरित्र र व्यवहार मात्र हेर्छौं, दोष-गल्तिमात्र देख्छौं, तबसम्म त्यहाँ सुधारको आशासमेत गर्न सकिएला र ? यसले त झन् हाम्रो मनलाई कलुषित र मैलो पारिदिनेछ । आफ्नो कर्तव्य पालन गरौं, सदा हाँसी-खुशी रमाइलोसँग बाँचौ, जीवनलाई सफल र सार्थक तुल्याऔं ।

बुद्धधर्ममा मन र सम्यक् विचार

❑ हिरण्य राज वज्राचार्य
भिंछेवहाल

बुद्धधर्ममा मन र सम्यक् विचारको सर्वोपरिस्थान र महत्व छ। यस विषयमा धम्मपदमा यसरी व्यक्त गरिएको छ- 'मनो पुब्बङ्गमा धम्मा मनोसेट्ठा मनोमया' मन सित धर्म सम्बन्धित छ यसैले मननै प्रधान छ। मनलेनै सबै काम गर्छ, मननै अगाडि बढ्छ।

पुनश्चः मन नै निर्वाणसम्म पुग्ने मार्ग हो भने बुद्धधर्ममा अर्को सन्दर्भ यसरी व्यक्त गरिएको छ -'मन एवं मनुष्याणां कारणं वनंव मोक्षयो'।

उपरोक्त कुराहरूबाट के स्पष्ट हुन्छ भने मननै संसारमा प्रधान छ, सुख दुःख भोग्ने कर्महरू स्वयम् आफ्नै मनबाट गरिएका अर्थात् उब्जिएका मन मस्तिष्कको समन्वयात्मक आदेशबाट पंचेन्द्रियको आधारमा कार्यान्वयन गरिनेकाम कार्यको प्रतिफलनै सुख र दुःखको कारण बन्नजान्छ। जस्तो खराब कुण्ठित भावनाले विचारगरी सोही वमोजिम इन्द्रियहरूको सहायताबाट कामकार्य कार्यान्वयन भएमा दुःख भोग्नुपर्ने परिणाम अवश्यमेव प्रत्यावर्तनको रूपमा देखापर्न आउँछ। जस्तो कटु वचन बोल्ने, कर्कश वचन बोल्ने, गाली गर्ने, दोषारोपण गर्ने, डकैती गर्ने, पिट्ने, मार्ने आदि गरेमा ढीलो वा चाँडो अवश्यमेव उपरोक्त कर्महरूको अवश्यमेव पछि आएर त्यस्को प्रतिफलको रूपमा त्यस्ता व्यक्तिले दुःख भोग्नु पर्ननै हुन्छ। ठीक यसको उल्टो सम्यक् विचार गर्ने मानिस वा व्यक्तिलाई आफ्नो जीवनमा कुनै किसिमको विघ्न बाधा नआई सुखशान्ति पूर्वक व्यवहारमा रही आनन्दसँग जीवन यापन गर्न सकिने हुन्छ भन्ने कुरा बुद्ध धर्मको मूल धर्मसारको रूपमा सबै बौद्धग्रन्थहरूमा विवेचना गरिएको भएता पनि विशेष महायानको नवग्रन्थ मध्ये एक 'बोधिचर्यावतार' मा बोधि प्राप्तगर्ने पनि मन नै हो भनी विशद् व्याख्या गरिएकोमा मन (चित्त) लाई यसरी निम्नानुसार लिइएको छ। यसमा मनलेनै बोधिज्ञान प्राप्त गरी सम्यक विचारमा डोऱ्याउँछ भन्ने विषयहरूमा वर्णन गरिएको छ। अब सोचौं सम्यक् विचार भनेको के हो त ? भन्ने कुरा- सम्यक् विचार भन्नाले काय, वाक् र चित्त अर्थात् मनलाई परिशुद्ध गरी निस्वार्थपूर्वक विनय र इमान्दारीसाथ व्यवहारमा काम कार्यमा लाग्नुनै सम्यक् विचार हो। यो सम्यक् विचार बुद्धधर्मको पंचशील, अष्टशील मार्ग, चतुब्रह्म विहार अझ बोधिपाक्षिक, सप्त त्रिंशत धर्म अन्तर्गत पर्न आउँछ। अष्टांगिक मार्ग भन्नाले सबै सम्यक् कर्म जस्तो सम्यक् दृष्टि, सम्यक् स्मृति, सम्यक् संकल्प, सम्यक् कर्मान्त, सम्यक् शील, सम्यक् आजीव, सम्यक् व्यायम, सम्यक् समाधि पर्दछन भने चतुरब्रह्म विचार भन्नाले सम्यक् कर्ममा आधारित मैत्री, करुणा, मुदिता र उपेक्षा हुन्। अझ बोधिपाक्षिक सप्त त्रिंशत धर्ममा त सम्यक् विचारमा आधारित सबै पर्दछन् जस्तो सम्यक् स्मृति, पाँच वल, पाँच ऋद्धिपाद, पाँच इन्द्रिय, सात बोधिपाक्षिक र अष्टांगिक मार्ग समेत पर्न आउँछ यसैले यो सम्यक् विचारको मूल जराको रूपमा रहेको छ।

पाटन फाइनान्स कम्पनी लि.

मानभवन, ललितपुर
फोन : ५५३९४७५, ५५५११०२
फ्याक्स : ५५४४२०६
G.P.O. Box : 8975, EPC 2285
E-mail : pfinance@wlink.com.np

कर्जामा व्याजदर

क्र.सं.	कर्जा	व्याजदर
१.	हायर पचेज	१५-१७
२.	औद्योगिक/घरेलु/हस्तकला	१४-१७
३.	व्यापार	१७-१७
४.	आवास	१६-१७
५.	सुरक्षण पत्रमा कर्जा (शेयर, सरकारी र अन्य सुरक्षण पत्रहरू)	१६-१७
६.	अन्य	
	क) निर्माण तथा ठेक्का	१७
	ख) वित्तीय जमानी (सेवा शुल्क २.५% लाग्नेछ)	१७
	ग) ब्रिज फाईनान्स	१७
७.	शेयर धितो कर्जा	+२

बुद्ध अनात्मावादी हुन् तैपनि पुनर्जन्म मान्दछन् र वारम्वार आफूले पुनर्जन्म लिई आएको कुराहरू उपदेश गर्नु हुन्थ्यो । बुद्धधर्ममा मन र चित्तलाई एउटै रूपमा मान्दछन् । यसैले मन र चित्त मात्र भन्नाले मनले गरिने सुकर्म र दुष्कर्मको सुख र दुःखको भोग विशद् रूपमा बोध गराउने मूल उद्देश्य लिई मन अर्थात् चित्तलाई निम्नानुसार १२१ भागमा विभाजित गरिएको छ । जस्तो-

चिन्तनं चित्तं ।

विभाजन

चिन्तनं चित्तं ।

१. कुशल चित्त, २. अकुशल चित्त,
३. विपाक चित्त, ४. क्रिया-चित्त ।

क्रिया चित्त पनि चार प्रकारका छन् ।

१. कामावचर चित्त, २. रूपावचार चित्त
३. अरूपावचार चित्त, ४. लोकोत्तर चित्त ।

चित्तको नाउँ

क.	ख	ग
लोभ मूल चित्त	अहेतुक चित्त,	सहेतुक महा कुशल चित्त
द्वेषमूल चित्त	विपाक चित्त	सहेतुक महाक्रिया चित्त
मोह मूल चित्त	अहेतुक क्रिया चित्त,	लोकोत्तर चित्त
अकुशल चित्त	विपाक चित्त	रूपावचर चित्त

क) रूपावचर चित्त (ख) रूपावचर विपाक चित्त
(ग) रूपावचर क्रिया चित्त,
रूपावचर चित्त, अरूपावचर चित्त, अरूपावचर क्रिया चित्त

उपरोक्त सबैगरी चित्त जम्मा १२१ प्रकारका छन् ।

उपरोक्त चित्त विभाजनअनुसार चित्त अर्थात् मनले कुशल अकुशल कामकार्य गरिरहने त्यस्को कुशल अकुशलको कार्यान्वयन अनुसार सुख र दुःख मानिसले भोग्नु पर्ने हुन्छन् । यो अतएव एकबार मानिस भएर जन्मेर नराम्रो मन अर्थात् अकुशल दुष्कर्मतिर नलागिकन कुशल परिशुद्ध मनबाट सम्यक् विचारतिर लागिकन सबैले सुख शान्तिपूर्वक जीवनयापन गर्ने गर्नुपर्छ । यसको लागि सर्वप्रथम त मननै परिशुद्ध गरी सुकर्म अर्थात् कर्म गर्नुपर्ने विषय एउटालाई बुद्धवचनामृतबाट यसरी प्रष्ट्याउन सकिन्छ ।

"Not to do Evil
To cultivate merit
To purify one's mind
This is the teachings of the Buddha"

पुनश्चः अर्को अंग्रेजीले जीवनमा विचार परिशुद्ध मन कस्तो हुनु पर्दछ राम्रो विचारले मान्छेले आफ्नो सम्वृद्धि नराम्रो विचारले आफ्नो पतन हुन्छ भन्ने इंगित गरेको छ ।

Our life is what we make it
By our own thoughts and deeds
Thus it is through our own thought
That a man arises and our' falls.

उपरोक्त उल्लेखहरूबाट के स्पष्ट हुन्छ भने 'बुद्धलाई स्वतन्त्र चिन्तन र मननको अग्रज पक्षधर मानिन्छ । मानव विकासको लागि उनले वैचारिक स्वतन्त्रतालाई बढावा दिनुहुँदै- 'सुनेको कुरामा मात्र विश्वास नगर तथा परम्परागत भन्दैमा सत्य सम्झने नगर । अधिकांश मानिसले विश्वास गर्दैमा त्यसमा नलाग । तिमीलाई गुरुले उपदेश दिदैमा स्वीकार नगर । आफ्नो निम्ति र अरुको निम्ति 'बहुजन हिताय बहुजन सुखाय' मा लागेमात्र आफू र अरुको भलो हुन्छ । मैले भन्यो भन्दैमा पनि विश्वास नगर । आफू स्वयम्ले परीक्षण गरी चित्त (मन) बुझे विश्वास गर, भन्नुहुन्थ्यो ।

अब उपरोक्त उल्लेखित कुराहरूमा मन र पंचेन्द्रिय सित घनिष्ठ सम्बन्ध भैरहने हुनाले बुद्धधर्ममा मनलाई षडेन्द्रिय मानिएको छ । अब मन इन्द्रियहरूसित कुन रूपमा सम्बन्धराखी कसरी कुन रूपमा कामकार्य गर्दछन् भन्ने कुराजान्नु आवश्यक ठानी केही संक्षेपमा विवेचना निम्न प्रकारले गरेको छ ।

पाँचवटा इन्द्रियहरूले आ-आफ्नो ज्ञान जहाँ पुऱ्याउँछन् जहाँबाट शरीरका भिन्नभिन्न अंगलाई गतिको अनुशासन मिल्दछ त्यो मन हो । यसैले नै ग्रहण, चिन्तन मनन र निर्णय गर्दछ ।

मन त क्षणिक हो । यद्यपि यो कुरा मानिसहरूले भन्न सक्तैनन् जसको मत अनुसार मन क्षणिक होइन भने हामी भन्छौं मन क्षणिक हो तर त्यो आफ्नो सीमावर्ती पछिको मनको कारण पनि हो । मन निरन्तर बदलीरहन्छ ।

सम्यक् विचारले सिद्धार्थ गौतम बुद्धले बोधिवृक्षमुनि ध्यानावस्थामा बसेर वैशाख पूर्णिमाको शुभदिनमा मन परिशुद्ध र तर्क वितर्कको चिन्तनद्वारा मध्यम मार्ग ठीक ठानी जस्तो 'धेरै खाए मल, ठीक रूपमा खाए बल' भनेझैं अझ 'वीणाको तार बेसरी कसे नमीठो, नराम्रो तीखो स्वर निस्कन्छ, खुकुलो पारे पनि स्वर मिलानझै स्पष्ट स्वर निस्कदैन बरु तारलाई बेसरी पनि होइन, खुकुलो पनि होइन ठीक र मध्यम रूपमा राखेमा वीणा बजाउँदा मीठो स्पष्ट स्वर निस्कन्छ त्यस्तै हिसाबले संसारमा जुनसुकै काम कार्यहरू अवस्थाहरू मध्यम रूपकोनै ठीक भनी निचोडमा पुगी बोधिज्ञान प्राप्त गर्न सक्षम भएको हो ।

✣

म के सम्झूँ ?

❑ निलिमा बुद्धाचार्य
स्वर्णिम विद्यालय

बाँचेसम्म गरिन्छ यहाँ,
कुकुर बिरालोलाई जस्तो व्यवहार
तर मरेपछि देउतालाई जस्तो
गरिन्छ आदर,
यसलाई म त्यो मानिसको भाग्य सम्झूँ
या दुर्भाग्य !
मन्दिरको मूर्तिलाई
खाना चढाउने देखिन्छन् यहाँ
हजारौं हजार
तर भोकाएको मानिसलाई खाना दिने
हुन्छन् मात्र एक
यसलाई म भगवान्को महिमा सम्झूँ
या भिखारीको दुर्भाग्य
गरीबको कुरा साँचो पनि झूठो हुन्छ यहाँ
धनीको कुरा झूठो पनि साँचो हुन्छ यहाँ
यसलाई म धनको महिमा सम्झूँ
या कलियुगको वरदान !
कोही सय प्रयास गरे पनि असफल
तर कोही भने एक प्रयासमै सफल
कसैको भाग्यमा दुःखै दुःख त
कसैको भाग्यमा सुखै सुख
गरीबको छोरो सधैं हुनुपर्छ अनपढ
धनीको छोरो सधैं हुन्छ घमण्डी
कसैको घरमा चुलो बल्दैन
कसैको घरमा फालि फालि पुग्दैन
कोही करौडौंको मालिक छ
कोही एक रुपैया पनि नभई माग्दै छ
यसैलाई म विश्व विकासतर्फ बढेको सम्झूँ
या कलियुगको वरदान सम्झूँ !
या म यसलाई गरीबको दुर्भाग्य !!

ऊ, म र हामी

❑ डिल्लीराम गौतम "राजु"
बर्दिया, नेउलापुर (१), बलाती

जलिरहेछ पीडाको दुखाई
रगतको आल बगाउँदै,
रोइरहेछ देश आज
धर्तिको बोझ सहँदै,
तर पनि बुद्ध जन्मेको देशमा
अन्याय, अत्याचार र बलात्कार बाहेक
अरु के नै भएको छ र यहाँ ?
त्यसैले त
ऊ, म र हामी रगतको आलमा मुछिदैछौं
बन्दुकका गोली खाएरै भएपनि
बाँच्न विवश भइरहेछौं ।
नदि-नाला र छहराले सिंगारिएको यो देश
गोली, बारुद र रगतले रङ्गिदै छ ।
गौतम बुद्ध जस्ता सपूत जन्मेको यो देश
फटाहा, दुष्ट र जड्याँले भरिदै छ ।
र पनि ऊ, म र हामी चिन्तित छौं
यसैले हामीमा शिथिलता छाउँदैछ
आखिर यो किन ?
कसले पो गरेको छ र यहाँ सेवा-सत्कार ?
कसले पो गरेको छ र यहाँ उपकार ?
कसले पो देखेको छ र यहाँ अरुको दुःख ?
सायद यसैले होला
ऊ, म र हामीमाझ शिथिलता छाइरहेको ।
सोझा-साझा जनताहरूको आँखामा
आँशूको थोपा टलबलाई रहेको ।
बुद्ध जन्मेको देश हो नेपाल
यहाँ अशान्ति बाहेक शान्ति कहाँनै छ र ?
गरिब जनताको चहराइरहेको घाउमा
दुखेको दुखाइलाई बिर्साइदिने आखिर को नै छ र ?
यहाँ शान्ति बाहेक अशान्ति छाइदैछ हिजो र आज
मारिदैछन कैयौं जनताहरू, पिपासु मानवहरूको माझ
त्यसैले होला
आकाशमा उड्ने पक्षी छटपटाइरहेछन्
बाटोमा हिंड्ने बटुवा गन्तव्यहीन हुँदैछन्
सोझा-साझा जनताहरू आँशु पुछ्दै रुँदैछन् । ✤

शान्तिको रहस्य के होला ?

❑ भिक्षु बोधानन्द

म एक्लो भइरहेछु, हरपल गतिमान भएका कारणले फेरि पनि सुस्ताएको छु, तर त्यसोभन्दा पनि त अस्ताउन सकिनं, त्यसैले होला हे प्रकृति तिम्रो गतिसँगै गतिमान हुन सकिनं । जब तिम्रो मात्र गतिलाई जान्दछु म उभिन खोज्छु तर लड्दछु। यसरी उठ्ने लड्नेक्रम जारी रहँदै रहेको मलाई भान हुन्छ। म प्रतिकृयामा छु जो गतिको एकदमै खिलाफमा छ । यस्तो लाग्छ, जस्तो पल्टिएकै बेला उठ्ने कोशिसनै नगरौं, यस्तो लाग्छ जस्तो सारा प्रतिकृयाका प्रकृयानै बन्द गरौं । तर तिमीलाई मेरा ती पुरपुरे आँखाले नहेर्न पनि त सकिनं अनि तिमीलाई देख्दछु । तर उही पुरानै रोग, मेरो आरिसे बानि, तिम्रो दान्तता पछाडिको रहस्य जाँगरमा अनि यस्तो लाग्छ म पनि भइदिएको भए ! तर मनले फेरि भन्छ नाइ! नाइ ! यदि साँच्चै त्यस्तो भएको भएपनि त म अभागीलाई त्यसको कति महत्व छ भनेर के थाहा ? कति मूल्यवान छ भनेर के थाहा ? अनि आफैलाई अर्तिदिन बाहेक केही जान्दिनं र भन्छु, बाँदरको हातमा नरिवल र लाटाको हातमा पापा । साहारा त नखोजेको पनि हैन, किनकिन हात समातेर कसैले मद्दत गर्न खोजीरहेको यसतो हात जुन हातको लम्बाई कति योजन हो भनेर छुट्याउनै मुस्किल पर्छ। हुन त हात दिएको बेलामा उठेको भए पनि त हुने नि तर योजन कति हो त्यसमा मेरो ध्यान गएकोमा अचम्म लाग्छ । आँप खाने बेलामा बोट गन्नु जतिको मूर्खता कहाँ रहेछ र औ नजानेको दान्ततालाई स्वीकार गर्न पनि कति गाह्रो औ अनि एउटा वृक्ष जहाँ आहटनै देखिदैन कति चुपचाप मेरो मन एक्कासी बौद्धभिक्षु भएको स्मरण आउँछ । त्यसैले होला सबैभन्दा पहिले बुद्धलाई सम्झिन्छु र कल्पना गर्छु औ जस्तो मैले यहाँ देखेको बुद्धको मूर्ति छ । त्यस्तै हुनुहुन्थ्यो होला जसरी हाम्रो योजना मुताबिक बुद्धको प्रतिमूर्ति स्थापना गरेका छौ त्यसरीनै बिना आहट तर शोर गुल तथा हल्ला भएर पनि एकान्त जसरी एकान्त हुनु भएको छ, त्यसरी नै पुकार प्रतीत होला जस्तो लाग्छ अनि फेरी चञ्चले मेरो मन एक्कासि जसरी बुद्धको प्रतिमालाई देखेको त्यसरीनै वृक्ष आकाशलाई देख्दछु। अनि लाग्छ यी वृक्षको गतिमा हिंड्न म कहिले सकुँला र अनि मेरो नाँगो दार्शनिक रेखांकन सुरू गर्छु कि यी वृक्ष चलायमान भएर पनि कसरी अचल हुन सकेका होलान् । न त यिनमा प्रतिकृयाको नाम निसानै छ । कसरी यिनी शान्त हुन सकेका होलान्, यसको रहस्य के होला ? अनेक तर्कनाहरू मनमा हुँडुल्लिन थाल्छन् तर विडम्बना वृक्षको शान्ततामा यौटा गति थियो, मेरो शान्तताको थोपै रहेन । जसरी आरीमा पानि राखेर चाँई प्वांई घुमाएसरी भयो । वास्तवमैं भन्नुपर्दा सानो भाँडोमा पानी राखेतापनि लहर छाल उठ्न थाले सायद यति शान्ति बाँडी तर्कनाले । यति भनेर मनलाई दह्रोसँग बाँध्दै थिएँ । त्यतिकैमा कुकुर भुकेको आवाज मेरा कानमा गुञ्जिन थाल्यो र फेरी मेरो तर्कनाको दोश्रो सपना सुरू भयो अनि मनमनै अति निर्लज्ज भएर द्वेषित हुनथालें र कुकुरहरूलाई धिक्कार्न थालें । गालिगलौजका शब्दले भनें कि यी कुकुरहरू कति कराउन सकेका होलान् । संसारमा कुनै मानव बस्ती छैन कि क्या हो ! जसले यिनका मुखमा खोयो खाँदोस् र यी चुप रहन सकून्। यस्तो लाग्छ जस्तो कि यो संसारमा मानव साम्राज्यनै छैन, मात्रै कुकुरहरू कराउँछन सायद एउटा मात्रै मानव भएको भएपनि त कुकुर तह लगाउँथ्यो होला । मेरा तर्कना थुप्रै एपिसोड नाघिसक्दा पनि मलाई होस आएन । तराईको कठ्याँग्रिने जाडो छ, औ मुटु थर्रर कांप्दछ, न कामोस पनि त कसरी र जब जाडोको समयमा रात्रीको बाह्र बजोस्, त्यतिकैमा घडीको घण्टीले बाह्र पटक जसरी घण्टी बजायो र यस्तो भान बनाईदियो पच्चय विञ्ञाण भनेझै लाग्दै थियो, तबमात्र मलाई होस आयो कि, अब म त आज र भोलिको दोसाँधमा रहेछु। न त मेरो हिजो थियो न त आज मेरा तर्कनाका थुप्रै एपिसोड चल्दै गरेका बेलामानै के भयो कुन्नि कुकुर पनि सुतेछन् क्यारे त्यति बेलानै महसूस गर कि शान्त भनेको के हो? तर मैले धेरै ढीलो गरिसकेछु किनकि सुर्योदयका दिनहरूमा साह्रै गल्ति हुँदारहेछन त्यहाँ न त बुद्ध, न त वृक्षबाटनै मैले केही सिक्ने रहेछु हुन त लडिरहेको मानिस उठ्ने त अवश्य कोशिस गर्छनै तर के थाहा उठ्नु र लड्नुनै अशान्त हो कि यही अभ्यासलेनै बेहोशीको अचिर निद्रामा धकेलिदिंदा साह्रै दुःख लाग्छ, अति नै दुःख लाग्छ । संसार केवल दुःख नै रहेछ, पीडा नै रहेछ । ✤

महोत्सवको रूपमा मनाऔं : वैशाख पूर्णिमा

❑ कोण्डन्य

बुद्धभूमि नेपाल अधिराज्यमा स्वँया-पुन्हि, वैशाख-पूर्णिमा वा बुद्ध-पूर्णिमालाई व्यवस्थित रूपमा मनाउँदै जाने जुन प्रयास भइरहेको छ, त्यो सुखद् एवम् सुखकर विषय हो। ऐतिहासिक तवरले बुद्ध-पूर्णिमा मनाउने प्रचलन यसरीनै अगाडि बढिरहेको हो भन्ने विषय त खोज-अध्ययनकै विषय भयो। तर नेपालमा राणाशासनको अन्त्यतासँगसँगै पुर्नजागरणको इतिहास बोकी जनसमक्ष देखिएको स्थविरवाद बुद्धशासनले पनि बुद्धधर्म र नेपालभाषाको क्षेत्रमा एउटा नौलो तरहकै क्रान्तिकारी परिवर्तन ल्याउनमा सघाएको कुरालाई हामी सबैले स्वीकार गर्नै पर्छ। जुन समयमा प्रकाशन स्वतन्त्रता, वाक् स्वतन्त्रता, बौद्धिक स्वतन्त्रता, राजनीतिक स्वतन्त्रतामा ताला लगाइएको थियो, त्यस परिवेशमा पनि स्थविरवादी भिक्षुहरूको अथक प्रयासले बुद्धधर्म र नेपालभाषालाई समेटिएर सामाजिक परिवर्तनको लागि सार्वजनिक सभा, परदेशबाट भए पनि पत्र-पत्रिका प्रकाशन गर्नेदेखि लिएर सञ्चार क्षेत्रमा धार्मिक प्रवचन आदि क्रियाकलापहरूलाई निरन्तरता दिई समय सापेक्षित रूपमा जुन कदम अगाडि सारिएका थिए, ती कदमहरू वर्तमान यस घडीमा आफ्नो गन्तव्यतर्फ उन्मुख भइरहेको छ भनी स्वीकार गर्न सकिन्छ।

विश्वमै एकमात्र हिन्दू राष्ट्र नेपाल भनी एक पक्षले अनुत्तरित तवरले भ्याली पिट्ने परम्परालाई काखी च्यापिरहेको यो राष्ट्र अर्को स्वरूपमा भन्नुपर्दा शान्तिका महानायक, विश्वशान्तिका पर्यायका रूपमा संसारलेनै स्वीकार गरिसकेको तथागत सम्यक् सम्बुद्धको पवित्र जन्मभूमि लुम्बिनी अवस्थित राष्ट्र नेपाल हो। निश्चय पनि आज यस घडीमा नेपालमा बुद्ध, बुद्धधर्म, बौद्ध दर्शनका साथै संस्कृतिलाई सुव्यस्थित रूपले जुन रूपमा, जुन तरहले गन्तव्यसम्म पुऱ्याउनुपर्ने हो ती रूपमा हुनसकेका छैनन् गर्न सकिएका छैनन् प्रयत्न र प्रयासमा गतिशीलता र निरन्तरता पनि छैन भने जो कोही अगाडि चढ्न चाहनेहरूका लागि पनि ढाडस दिनेको कमीको अनुभूत भएकै अर्कोतर्फ प्रशासनिक तवरमा पनि जे जति सहयोग प्राप्त हुनुपर्ने हो त्यति हुनसकेका छैनन् भन्नु अत्युक्ति नहोला।

वर्तमान नेपालको परिवेशमा बौद्धहरूकाबीच एउटा समन्वयात्मक भावना, स्वयं बौद्धहरूकै बीचमात्र नभएर अन्यवादी, मतावलम्बी त्यस्तै सर्वसाधारणकाबीच पनि चासोको विषयको रूपमा उभिएको प्रभावशाली कदम वा इस्यू भन्नु बुद्ध-पूर्णिमा, स्वाँया-पुन्हि वा वैशाख-पूर्णिमा पनि एक हो। यसैगरी त्यसपछि लुम्बिनीको विषय र धर्मनिरपेक्षताको सवालमा पनि चासोकै विषयको रूपमा अगाडि बढिरहेको छ। यो तीनवटै पक्षको महत्ता समय परिस्थितिवश चर्चाको विषयको रूपमा सञ्चार क्षेत्र र जनमानसमा देखिरहने हुन्छ। यर्थाथतः बौद्धहरूबीच चेतनाको लहरलाई जीवन्तता दिने कार्यमा सबैभन्दा बढी सशक्तयुक्त तवरले उर्जाको भूमिका वैशाख-पूर्णिमा मनाउने परम्परालेनै थप्ने कार्यगर्दै आएको छ पनि भन्न सकिन्छ। आज नेपालमा वैशाख पूर्णिमालाई एउटा राष्ट्रिय पर्वको रूपमा मनाउँदै जानुपर्ने भन्ने अभिसोच सशक्त रूपमा अगाडि बढिसकेको छ। हुन त हामीले राष्ट्रिय पर्व भनी धेरै वर्ष अगाडिदेखिनै भन्दै आएका छौं र साथै एउटा निश्चित र व्यवस्थित क्रियाकलापलाई समेट्दै जाने अवधारणाको विकासतर्फ ध्यान केन्द्रित हुनु सकारात्मक कदम हुनसक्छ।

हामी बौद्धहरूले बुद्ध पूर्णिमा वा वैशाख पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा विशिङ्ग-कामना परम्परा पत्रपत्रिका र सञ्चार माध्यममा मात्र होइन, नयाँ वर्षको रूपमा विशिङ्ग-कार्ड आदान-प्रदान गर्ने कार्यलाई पनि बढावा दिई त्यसलाई निरन्तरता दिनुपर्ने देखिन्छ। व्यापारिक क्षेत्रले पनि वैशाख महोत्सवका रूपमा व्यापार, मनोरञ्जनको क्षेत्रलाई शान्त, सौम्य तवरले क्रियाकलापहरू अगाडि बढाउने सोचलाई कसरी हुन्छ त्यसलाई व्यवहारमा परिणत गर्न विचार विमर्श गरिनुपर्छ भन्ने मान्यतामा ध्यानाकृष्ट हुनुपर्छ। त्यसैले यसमा अति उच्छृंखलतालाई बढावा नदिई, सामाजिक र धार्मिकपनालाई आघात नहुने तवरमा हुनुपर्दछ। यसरीनै बुद्धधर्म वा बुद्धको उपदेशलाई झल्काउने कुनैपनि किसिमको कार्डको व्यवस्था अथवा कुनै पनि विशेष कुपनको व्यवस्था गरी त्यस कुपन लिईआउनेलाई विशेष छुटदिई सामान बिक्रीगर्नेजस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन सकिन्छ। वैशाख महोत्सवकै क्रममा रचनात्मक कन्सर्ट जस्तै कलात्मक क्रियाकलापका आयोजना जसले एक पक्षलाई मनोरञ्जनको माध्यमले सन्तुष्टि प्रदान गर्छ भने विस्तारै विस्तारैनै किन नहोस् त्यस जमातभित्र पनि भावुक देखिदै गएमा धर्मतर्फ नजिकिदै जाने लाक्षणिक अवस्था पनि श्रृजना हुनसक्छ। जसरी आज वैशाख पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा फ्रि क्लिनिक, फ्रि औषधी प्रदान, धर्मदेशना, प्रकाशन, ध्यान-भावना, खाद्य पदार्थको वितरण गर्ने आदि कार्य भइरहेका छन्, त्यसरीनै हामीबीच

पनि मिशन स्पिरिटयुक्त क्रियाकलापहरू समेट्दै अगाडि बढ्नुपर्ने देखिन्छ । वैशाख पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान, भजन, हाजिर जवाफ, वक्तृत्वकला, नृत्य प्रतियोगिता, संगीत संगम आदि विषयहरूमा प्रतिस्पर्धात्मक खेलहरू सञ्चालन गर्ने प्रक्रियाको शुभारम्भ गरे पनि हुन्छ कि ?

हो अवश्य पनि, बुद्ध-पूर्णिमा वा वैशाख पूर्णिमालाई विविध तवरमा वा महोत्वको रूपमा मनाउँदै जाँदा चित्त शुद्धि, व्यावहारिक शुद्धि वा हृदय परिवर्तन गर्ने अभिप्रायले अगाडि बढ्नुपर्दछ, यो शतप्रतिशत ठीक सवाल हुनसक्छ, तर यसले मास (हूल) लाई र सार्वजनिक रूपमा सबैलाई समेट्दै जान सकिदैन । सबै माथिल्लो स्तरमा पुगेका हुँदैनन्, यस अवस्थाले गुज्रिरहेका जमातलाई आकर्षणको रूपमा एउटै क्षेत्रमा समेट्नको लागि माथि उल्लेखित तरहका मनोरञ्जनात्मक कार्यक्रमहरूले प्रभावकारी रूपमा चुम्बकीय असर पार्नेहुन्छ । यस किसिमको महोत्वको रूपमा वैशाख पूर्णिमालाई अगाडि बढाउँदै जाने क्रममा यसले त झन् विकृतिलाई बढावा दिन्छ, विचलन आउँछ भनी मान्यता राख्ने वा अभिमत जाहेर गर्नेहरू पनि देखिएलान् । त्यसो त हर राम्रो परम्परा दर्शन र धर्ममा विकृत आउने, विचलनको स्थिति पैदाहुने त एउटा स्वाभाविक प्रकृयानै हो, अनित्यताको द्योतक हो । यसलाई पनि हामीले साक्षी भावले स्वीकार्न सक्नुपर्छ । अन्यथा यसले हामीलाई धेरैनै दुःखको अनुभूत हुन्छ । मनमा सुख-चैन हुँदैन । त्यसैले धेरै मात्रामा कामना गर्नु वा यस्तै हुनुपर्दछ, उस्तै हुनुपर्दछ भनी कट्टरताको स्वरूपलाई अगाडि सार्न एकपटक पछाडि फर्केर मात्र निर्णय गर्ने सोचलाई निरन्तरता दिन सके कसो होला ?

जे होस् वैशाख पूर्णिमालाई एउटा संस्कृतिको रूपमै अगाडि बढाउनुपर्दछ जब कि हामीले यसलाई हृदय परिवर्तनको रूपमा मनाउनुपर्दछ पनि भनिरहेका छौं । हृदय परिवर्तन, व्यावहारिक परिवर्तनको आवाजलाई बुलन्द गर्नेहरू एकतर्फ धर्मप्रेमी वा धर्मात्माहरू हुन् भने धर्मबाट विरत वा टाढिएकाहरूलाई स्व-पहिचानको भावना प्रस्फुटन गराउन हामीले विभिन्न तवरले चाहे त्यो महोत्सवकै रूपमा किन नहोस्, त्यस तवरमा पनि अगाडि बढ्नको लागि हामीले विचार विमर्श गर्दैजान सक्दैनौं र ? त्यसो भनेर बौद्ध देशका रूपमा चिनिने देशहरूमा यसप्रकारका साँस्कृतिक परम्परा बिल्कुल छँदैछैन भन्ने त होइन नि ! थाइल्याण्ड, म्यानमार, श्रीलंकामा मात्र होइन टाइवान, जापान आदि देशहरूमा पनि विभिन्न तवरले मन बहलाउने जस्ता पर्व-महोत्सव मनाउने गर्दछन् भन्ने कुरा त हामीले सुनेकानै छौं । त्यसो भनेर सबै सबै मनोरञ्जनमै सीमित हुन्छ भन्ने अवश्य पनि होइन । नव प्रवेशी, जिज्ञासु साथै सामूहिक रूपले अगाडि बढ्ने आधुनिक सञ्चारले क्रान्ति ल्याएको जगतमा हुर्केकाहरूको चित्तलाई आकर्षित गर्न सकिने हो कि उनीहरूको चित्तलाई तरङ्गित गर्न सकिन्छ कि, उनीहरूलाई त्यस प्रकारको हावाले छोलान् कि जुन हावाले उनीहरूको चित्तमा बुद्धको जीवनोपयोगी एवं जीवन जीउने कलायुक्त ती उपदेशहरू दैनिक जीवनमा उतारेर लानेतर्फ मन ढल्किएर जाला कि भनेर नै हो ।

अन्ततः हाम्रो मुल उद्देश्य भनेको त मनको सुख र शान्तिनै हो । जुन शान्ति पर्वकै औपचारिकतामा मात्र गाभिएको तरहमा होइन, त्यो त दैनिक जीवनमा शान्त र सौम्यता दिने तरहले अनि जीवन-मुक्ति हुने तरहमै तरङ्गित हुनुदर्पछ । यसरीनै हामी सबै अगाडि बढ्नसके नौलो साँस्कृतिक पर्वलाई आत्मसात गरी त्यसलाई विधि व्यवहारमा विस्तारै किन नहोस्, तर त्यसलाई निरन्तरता दिदै जान सकिएला कि !

प्रस्तुती- जनक श्रामणेर, विश्वशान्ति (एस. टाइम्सबाट अनुदित) ✣

जीवन

सुनकेशरी श्रेष्ठ, ध्यानकुटी, बनेपा

सत्य नै जीवन हो
झूठो कहिल्यै होइन ।
असत्य नै मृतु हो
साँचो कहिल्यै होइन ॥

विश्वासनै मानिस हो
अविश्वास कहिल्यै होइन ।
स्नेहिनै ममता हो
तिरस्कार कहिल्यै होइन ॥

दुःख बुझ्नेनै मानिस हो
सुख खोज्ने कहिल्यै होइन ।
सेवानै धर्म हो
आँखा छल्नु कहिल्यै होइन ॥

संघर्षनै जीवन हो
निस्कृय कहिल्यै होइन ।
मननै ठूलो हो
मानिस कहिल्यै होइन ॥

✣

अनागारिका ञाणसीलाया ब:चाहाक:गु म्हसीका

❑ अमिता धाख्वा

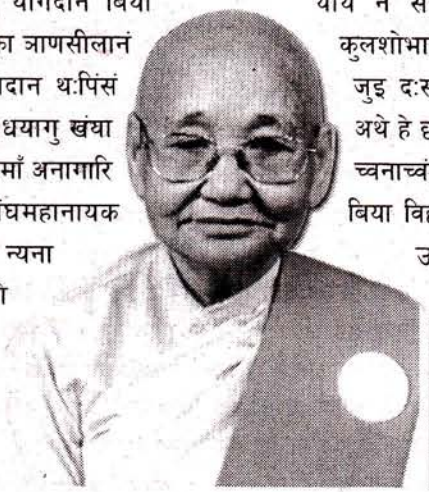

नेपा:या बुद्धशासनय् त:धंगु योगदान बिया बिज्या:पिं अनागारिकापिंमध्ये अनागारिका ञाणसीलानं छम्ह ख:। बुद्धधर्मय् उल्लेखनीय योगदान थ:पिंसं बियानं थ:पिं पिव्वयेगु इच्छा मदुपिं दु धयागु खंया छगू दसू कायेमाल धा:सा हनेबह:म्ह गुरूमाँ अनागारिका ञाणसीलायात भीसं नालेफु। संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया ओजस्वी उपदेश न्यना वसपोलया हे प्रेरणाय् गृहत्याग याये न्ह्यो हे सुमंगल विहारय् वना छम्ह कुशलम्ह उपासिकाया रूपय् म्हसीका क्यना बिज्याये धुंकूम्ह वसपोलं गृहत्याग याये धुंका छम्ह अनागारिकां यायेमा:गु ज्याय् थौंतकं दिपा मदयेक न्ह्याना च्वंथें मेपिंत नं छम्ह उदाहरणीय जुइ फयेक प्रेरणाया स्रोतनं जुया बिज्या:म्ह ख:।

जन्म व बाल्य अवस्था:

वसपोल वि.सं. १९८३ आषाढ पुन्हीखुन्हु यलया यतालवि, ओकुवहा: रुद्रवर्ण महाविहारया शाक्यकुलय् पिता गणेशराज व माता इन्द्रकुमारी शाक्यया सुपुत्री धायेका जन्म जुया बिज्यात।

वसपोलया वा गणेशराज शाक्यया लुकँमि लजगा: बर्मायृ जूगुलिं ता:ईतक थ: वा नापं वायाच्वने मा:गुलिं वसपोलं थ: बायात हे म्ह मस्यू। बाज्याया मतिनाय् वसपोलया मचासू बित। निकोगु विश्वयुद्ध जूबले वसपोलया बा बर्मायृ ख:। उगू विश्वयुद्ध सिधइथें च्वंबले वसपोलया बा गणेशराज शाक्य जापानीज पासापिंथाय् मेचिना धैगु थासय् च्वनाच्वंबले बम् कयेकिन धैगु खबर सिया काचा-काचां थ:गु ज्यूज्यानया सुरक्षायानितिं अनच्वंगु सुरुंगय् बिस्युंवंगु इलय्लाक दुर्भाग्यवश अन हे बमं लाना वसपोलया अबु मन्त। कुलशोभां थ: खुदंति दुबले १९९० सालं ब्व:गु त:भूखायया मारनं फय् धुंकूम्ह ख:।

धर्मय् श्रद्धा:

छन्हु कुलशोभा स्वयम्भूइ चैकें वना लिहां व:बले कुलशोभा किण्डोलय् थ्यन। अन धर्मचारी गुरुमाँ, विरती गुरुमाँपिं नापलात। वसपोलपिंसं बाँलाक धर्मदेशना याये नं स: ज्ञानमाला म्ये हाले स:गु जुया कुलशोभाया वसपोलपिंथें थ: नं अथेहे गुरुमाँ जुइ दःसा गुलि ज्यू धका मनय् वंगु जुल। अथे हे छन्हु थ: अजि सुमंगल विहारय् भिक्षुपिं च्वनाच्वंगु दु धका कुलशोभायात न्यातका दां बिया विहारय् दान बिइके छ्वगु जुयाच्वन। उगु इलय् सुमंगल विहारय् श्रद्धेय प्रज्ञारश्मि भन्ते व मिखां मखंम्ह सुमंगल भन्ते च्वना बिज्याना च्वंगु जुयाच्वन। भन्तेपिंसं बिया बिज्यागु उपदेशं प्रभावित जुसेंलि पासापिं मनोहरादेवी, शुभलक्ष्मी, वर्तदेवीपिंनाप बरोबर विहारय् वनेगु यात। तत्कालीन समाजय् मिसापिंत विद्या व्वनेगु अवसर प्राप्त मजूगु समयय् थ: किजायापाखें ग्व: आख व्वनेगु सयेकल। लिसें विहारय् वना मिखां मखंम्ह सुमंगल भन्तेयापाखें गाथा व्वना बिज्यालिसे थ:म्ह किजां छगः छगः आखः थिया क्यंगु भःरे लुमंका आखः सयेका काल। वसपोल सुमंगल भन्तेनं कुलशोभायात सुमनादेवी धका नां तया बिज्या:गु ख:। छन्हु सुमंगल भन्तेनं इमित थथे धया बिज्यात "मय्जुपिं छिमि भाग्य खुले जुइगु जुल। मनय् दुहांवंक उपदेश कना बिज्याये फुम्ह त:धिकम्ह भन्ते थन थ्यंक बिज्याइनं। "धात्थें गुलिचां मदुवं प्रज्ञानन्द महास्थविर, चुन्द, व कुमार श्रामणेरपिं अलें चुल्लनन्दी, थुल्लनन्दी अनागारिकापिं व्वना अन थ्यंक बिज्यात। थ:गु जीवनय् दकलें न्हापां वसपोलं दर्शन याना बिज्या:म्ह त:धिकम्ह भन्तेया शील स्वभाव व व्यक्तित्व खना कुलशोभा न्हापांगु दर्शनय्हे प्रभावित जुल। वसपोलं अनुकम्पापूर्वक कना बिज्या:गु उपदेशं श्रद्धां सम्पन्नम्ह जुल।

नेपालय् भन्तेपिंसं धर्मप्रचार याना प्रभावित जूपिं झन् झन् अप्वयावं लिसे स्वयेमफूपिंनं दत। वि.सं. २०००सालं राणा सरकारं भन्तेपिंत सामूहिक बुद्धपूजा यायेमदु, सुयातं प्रव्रजित यायेमदु, धर्मोपदेश यायेमदु धका प्रतिबन्ध त:गु माने मयागु द्वपनय् भिक्षु प्रज्ञानन्द, भिक्षु धम्मालोक, भिक्षु सुबोधानन्द, भिक्षु प्रज्ञारश्मि, श्रामणेर प्रज्ञारस, श्रामणेर

रत्नज्योति, श्रामणेर अग्गधम्म व श्रामणेर कुमार यात पितिन । थ्व बुद्धभूमि नेपालय् जूगु छगू कलंकित घटना हे जुल । उबले भन्तेपिनिगु अनुपस्थिति सुमंगल विहारय् अनागारिका करूणा, मुदिता अय्यापिंसं विहारय् बिज्याना च्वंबले सुमनादेवी वसपोलपिं भिक्षाटन बिज्याइबले ग्वाहाली याना अथे हे विहारय् गुरुमाँपिंत मामाःबले मामाःगु कथं ग्वाहाली याना बिज्यानाच्वंगु खः ।

लिपा २००३ सालं श्रद्धेय अमृतानन्द भन्तेया प्रयासं श्रीलंकाया नारद महास्थविरया नेतृत्वय् श्रीलंकाया शिष्टमण्डलया कुतलं भन्तेपिं हाकनं नेपालय् दुहां बिज्याये ज्यूगु जुल । छन्हु तःधिकम्ह भन्ते सुमंगल विहारय् बिज्याना अन दुगु छपा सिलतय् "जि वये धुन" धका खं छत्वा सूचं च्वया तःप्यंक बलम्बुइ बिज्याःगु जुयाच्वन । उबले विहारय् च्वंपि उपासकपिं वना तःधिकम्ह भन्तेयात प्रार्थना याना हानं सुमंगल विहारय् हे बिज्याकल । थुबलेहे श्रद्धेय बुद्धघोष भन्ते वर्माय् खुदंतक बुद्धधर्म अध्ययन याना लिहां बिज्यानाली पूज्य तःधिकम्ह भन्तेनाप सुमंगल विहारय् च्वना बिज्याःगु जुल । थुबले सुमनादेवी तःधिकःम्ह भन्तेयापाखें वर्मी भाय्, बुद्धघोष भन्तेयापाखें पालि व अभिधर्म वथें मेमेगु धर्मया विषयय् नं अध्ययन याःगु जुल ।

श्रद्धेय तःधिकम्ह भन्तेनं वरोवर यें व यलया उपासक उपासिकापिं मुंका गुवलें द्वम्बुइ, गुवलें मातातीर्थ आदि थासय् यंका ध्यानभावना याका बिज्याइगु जुयाच्वन । वसपोल भन्तेयापाखें हृदयस्पर्शी उपदेश न्यना व ध्यान भावना याना सुमनादेवीया वैराग्यभाव मननिसें पिज्वल । नेपाःया आपालं भन्तेपिं, गुरुमाँपिनि प्रेरणाया स्रोत वथें गुरु जुया बिज्याकम्ह पूज्यपाद चन्द्रमणी गुरु सुमंगल विहारय् बिज्याबले सुमनादेवीं न्हापांगु दर्शन जूबलेनिसें वसपोलया पाखें अष्टशील ग्रहण यासेंनिसें गृहस्थी भावय् च्वनानं अष्टशील पालन यानाच्वंगु जुयाच्वन । अनागारिका जुइगु क्वातूगु मनसाय दयानं वसपोलया उपयुक्त मौका चूमलाना च्वंगु जुयाच्वन ।

प्रव्रजित जीवनः

वि.सं. २००६ कार्तिकं अग्रश्रावकपिनिगु अस्थिधातु सारनाथय् जात्रा याइगु जुयाच्वन । सुमनादेवी, उज्यालि (अनागारिका सत्यशीला) निम्हं अस्थिधातु दर्शन यायेगु नापं अनागारिका जुइगुनं उद्देश्य च्वना पूज्य तःधिकम्ह भन्ते नापं सारनाथय् बिज्याःगु खः । कार्तिक २० गते शनिवार पुन्हीखुन्हु अस्थिधातु दर्शन याये सिधयेका च्यान्हु लिपा अर्थात् वि.सं. २००६ कार्तिक २८ गते अष्टमी खुन्हु तदनुसार नोभेम्वर १३, १९४९ या दिनय् कुशीनगरय् ऊ. चन्द्रमणि महास्थविरया करकमलं सुमनादेवी अनागारिका ञाणसीला जुया बिज्यात, उज्यालि अनागारिका सत्यशीला जुया बिज्यात । थुकथं तःदंनिसें मनं तुनागु ज्या पूवंगुलिं वसपोलपिनि लयताइगु स्वभाविक हे जुल ।

शिक्षा व धर्म प्रचारः

भारतया कुशीनगरं लिहां बिज्यासेंलि वसपोल निम्हं गुरुमाँपिं बलम्बुया द्वम्बुइ निदंतक च्वना बुद्धधर्म अध्ययन यायेगुया लिसेलिसें ध्यानअभ्यासनं याना यंकल । अनंलि यलय् बिज्याबले उगु इलय् अनागारिकापिं च्वनेगु विहार छगू हे दुगु मखुनि । अनागारिका ञाणसीला गुरुमाँपिं गुबले ओकुबहाःया यतालविया छखा छेंय्, गुबलें हःखाय् च्वंम्ह सन्तुमाया उपासिकाया छेंय्, हानं गुबलें थपावहीसं च्वनेगु याना बिज्यात । उबले वसपोलपिंसं पाठशालाय् व्वनेगु मौका मदुबले मस्तय्त अनौपचारिक कथं व्वंकेगु व बुद्धधर्मया शिक्षा बिइगु याना बिज्यात । थथे व्वंका बिज्यावले मस्तय्गु संख्या बृद्धि जुजुंवन । सच्छिं मयाक दया वसेंलिं

अतुलनीय टिकाउ र आरामदायी सुविधाका साथ Jialing को परम्परागत पावरको आश्चर्यजनक संगम । आजैदेखि Jialing हाँक्न शुरु गर्नुहोस् र बाँकी अन्य बाइकहरुभन्दा तपाईलाई धेरै अगाडि यसले पुऱ्याएको महसूस गर्नुहोस् ।

JIALING

Sugan Trading Company P. Ltd.
Jialing Complex, Basundhara, Ring Road
Kathmandu, Nepal
Tel : 4353136, 4355365,Max : 977-1-4355348,
E-mail : sujgan@mos.com.np
Tripureshwor Showroom, Tel : 249503

थाय्या अभावं याना थैनाया तःखा छेंय् च्वना निम्ह गुरुमाँपिंसं आखः व्वंकेगु यानाच्वंगु खः । उबले माधवी गुरुमाँयानं स्यना तःपिं मस्त आपा मदुगुलिं धर्मरत्न त्रिशुलीया सुभाव कथं ञाणसीला गुरुमाँपिसं स्यनातःपिं मस्त व माधवी गुरुमाँनं स्यनातःपिं मस्त छथाय् तःसा सरकारपाखें स्कूलया मान्यता कायेफइ धैगु खंय् सहमत जुया फुक्क मंस्तयत स्कूलय् तयेगु यात । लिच्वः कथं २०१३ सालं यशोधरा बौद्ध विद्यालय स्कूल निस्वनेगु ज्या जुल ।

पूज्यपाद संघमहानायक भन्ते थपावही च्वना बिज्याबले २०१३ सालं यलया कुलनरसिं साहु वसपोलया प्रति प्रभावित जुया यल-थैनाय् हर्षराज शाक्यपाखें दान प्राप्त जूगु जग्गाय् विहार दयेका बिज्यात । उगु विहारय् पूज्यपाद संघमहानायक भन्ते थातं च्वना बिज्यात । शाक्यसिंह विहार लिकसं नरसिंहाराम विहार, दसैंलि अनागारि का ञाणसीला, सत्यशीला गुरुमाँपिं च्वना बिज्यात ।

वसपोल गुरुमाँपिसं संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर भन्तेयात चतुप्रत्ययद्वारा सेवा याना बिज्यात । शाक्यसिंह विहारय् बिज्याइपिं उपासक उपासिकापिंत विहारय् जुइगु विभिन्न पुण्यकार्य यायेगुली न्ह्यावलें प्रेरणा व प्रोत्साहन बिया नापं धर्मोपदेशनं बिया बिज्यानाच्वंगु खः । शाक्यसिंह विहारय् धात्थें धायेमाल धाःसा ततःधंक ज्या याये फूगुया श्रेय वसपोल ञाणसीला गुरुमाँयात दु ।

बु.सं. २५०७ पूज्यपाद संघमहानायक भन्तेया ६४ दँ बुदिंया लसताय् पूज्य बुद्धघोष महास्थविरया प्रयासं भिक्षु महासंघषाखे उद्घाटन जुयाली सञ्चालित नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा नेपालय् प्रारम्भ जुसेंनिसे थुगु शाक्यसिंह विहारय्नं परियत्ति व्वंकेगु ज्याया जुल । वसपोल ञाणसीला गुरुमाँ परियत्ति प्रवेश तृतीय वर्षतक अध्ययन याना मस्तयतनं परियत्ति शिक्षा व्वंका यक्व ग्वाहाली याना बिज्यात । उकिं शाक्यसिंह परियत्ति केन्द्रं वसपोलयात उपाध्यक्षया रूपय् सम्मान याना तःगु खः ।

ञाणसीला गुरुमाँनं गांगामय् बिज्याना धर्मोपदेश याना बिज्यात । अथे हे यें-यलयनं धर्म उपदेश याना बिज्यात । न्हापा गुँला जुलकि बाखं कनेगुली लिमलाइगु जुयाच्वन ।

वसपोल गुरुमाँ उपासक उपासिकापिं बिरामी जुइबले अथवा दुःख शोक जुइबले करुणापूर्वक परित्राण पाठ याना धर्मया खं कना आधार भरोसा बिया बिज्याइगु खः । वसपोल विहारय् नं नियमितरूपं परित्राण पाठ आतकं याना बिज्याना च्वंगु दु । संघमहानायक भन्तेया जीवित अवस्थाय् नं थः गुरुयाप्रति वसपोलं यायेमाःगु यथायोग्य सेवा, सत्कार, सम्मान याना बिज्यात । वसपोल भन्तेया दिवंगतं लिपा वसपोलं न्ह्याका बिज्याःगु धार्मिक परम्परा अनुशरण याना यंकेगुली थः अग्रसर जुया उपासक उपासिकापिंत प्रेरणा बिया बिज्यानाच्वन ।

विभिन्न संघ संस्थाय् आबद्ध :

१. शाक्यसिंह परियत्ति केन्द्रया वसपोल उपाध्यक्ष खः ।

२. वसपोल भन्तेया स्मृति तृतीया पत्तिकं भन्तेपिंन्त भोजन याकेगु उद्देश्य तृतीया भोजन समिति स्थापना याना लय लय पत्तिकं अट्टरूपं भोजन याकेगु ज्या जुयाच्वंगु दु । वसपोल गुरुमाँ थुगु समितिया संस्थापक अध्यक्ष खः ।

३. अथे हे जनसमुदाययात स्वास्थ्य सेवा यायेगु उद्देश्यं स्थापना जूगु प्रज्ञानन्द स्मृति क्लिनिकया वसपोल सल्लाहकार खः ।

४. शाक्यसिंह विहार मृत्यु संस्कार गुठीया नं उपाध्यक्ष खः । अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, शंखमूलया वसपोल निर्देशक खः । वसपोलं ध्यान भावना याइपिं योगीपिंत प्रेरणा बिया बिज्यानाच्वंगु दु ।

वसपोल गुरुमाँ धार्मिक भ्रमण कथं संवेजनीय स्थानत लुम्बिनी, बुद्धगया,सारनाथ, कुशीनगर वथें बर्मा, थाइलैण्ड, सिंगापुर, मलेसिया आदि देशय् भ्रमण याना बिज्याये धुंकूगु दु । वसपोलं पट्ठान, धर्मचक्र, अनत्तलक्खण सुत्त व परित्राण मुना पिथना बिज्याःगु खः।

थुकथं वसपोल ञाणसीला गुरूमाँ ५० दँ मयाक प्रव्रजित जीवन हना बुद्धशासनय् उल्लेखनीय योगदान बिया बिज्याःगु गुणयात लुमंके बहः जू । थौं कन्हय् त्रिपिटक अन्तर्गत न्हिं छगू पृष्ठ व्वना उकिया विषय् श्रद्धालुपिन्त देशना यायेगु, शिष्यापिन्त तालिम बीगु नापं ध्यान भावनाय् संलग्न जुया बिज्यानाच्वंगु जुल ।

अन्तय् श्रद्धेय ञाणसीला गुरूमाँया ७७ दँ ७ ला पूवंगु लसताय् भिं उसाँय् ताः आयु व मंगलमय भिंतुना द्यछासे वसपोलया चीहाकयक जीवनी न्ह्यब्वयागु जुल ।

"चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो"

✣

भिक्षु सुमंगलया पूमवनिगु बाखं

❑ जनक नेवाः

फागुन शुक्ल पक्ष सप्तमी तिथिया दिनस बूम्ह भिक्षु सुमंगल महास्थविरया जीवनय् जुया वंगु बाखं पूमवंसे ल्यना व याना थकूगुलि नं छुं मधासें मगाःगु बाखं वसपोलं विया बिज्याःगु अन्तर्वार्ता बःकासे ब्वयेगु कुतः याना च्वना । श्रमण भिक्षु जीवनय् वये न्त्यो निसेंया पिहाँ वःगु व मवःगु बाखं न्हयब्वयेगु कुतः याना च्वना ।

झीसं न्यनाकना कथं भिक्षु सुमंगलया गृहस्थी नांलय् छगू रहस्य दूगु जुयाच्वन । व खः - मचाबलय् जातःया नां भक्तलाल जुयाच्वन । भक्तलालया च्वसं च्वंम्ह तः धिम्ह दाजु माणिकलाल मचाबलय् हे मदूगुलिं सीम्हेसिया नां क्वकाये मज्यू धका मांम्हं भक्तलालया थासय् भक्तकृष्ण नां तःगु जुयाच्वन । ल्याय्म्हया बैसय् तुयूगु पाइण्ट, वँचूगु कमिजय् टाई चिना सुटेड बुटेड जुयाः च्वनिम्ह भक्तकृष्ण ब्रह्म शमशेरया दरबारय् जागिर नया च्वंगु जुया च्वन । उगु ईलय् राणा साहेबपिं शिकार वनिबलय् भक्तकृष्ण नं वनिगु जुयाच्वन । जंगलय् शिकार म्हितुम्हितुं वनिबलय् थी थी जंगली पशु व झंगःत शिकार याइगु जुयाच्वन । गुबलँय् गेरा मे (गैडा) स्यायेगु उजं कयाः शिकार यासें ला भाग थलाः छैं हइगु नं जुयाच्वन । गेरा मेया खाग पिण्ड अर्पण यायेत, अर्घः बीगु थल दयेकेत, न्हाय्पनय् तीगु तिसा दयेकेत या नापं जल अर्पण यातकि पितृ मुक्त ज्वी धयातःगुलिं तसकं महत्वपूर्ण जूगु जुयाच्वन । थ्व ज्याय् स्वयं भक्तकृष्ण नं दुतिना च्वंगु जुल ।

भक्तकृष्ण मचाबलय् नागबहालय् ब्वंवनीगु जुयाच्वन । वयकःया अन्तर्वार्ता कथं यल ध्वाकाय् पाटन स्कूलनं दूगु जुयाच्वन । उबलय् पटनाय् वना एस. एल. सी. जाँच ब्यूवने माःबलय् भक्तकृष्णं स्कूलय् खुगु तगिंतक ब्वनाः तोतूगु जुयाच्वन । आखः ब्वने तोतूसां घरेलु उद्योग पाखे सनादिल । उबलय् नेपालय्नं "चर्खा चलाओ बहन, बनाओ कच्चा धागा" नारा थ्वया च्वंगु ईलम तुल्सि मेहरं ब्रह्म शमशेरयात चर्खा आन्दोलनय् मन साले फूगुलिं जनतातय्त ईलय बीमाः धया जूसां काय्या खँ उबलय्या प्रधानमन्त्रीं मन्यों । अथेसां त्रिपुरेश्वरय् च्वंगु घरेलु अड्डाय् धायेकाः का व चर्खा इना ब्यूगु जुयाच्वन । भक्तकृष्णं जक ३५ जो चर्खा इना ब्यूगु जुयाच्वन । वय्कलंनं लैनचौरय् निर्दैति चर्खाय् तालिम कया दिइगु जुयाच्वन ।

थुकथं ब्रह्म शमशेरया थासय् (दरबारय्) २० दँया वैसय्तक ज्या यानाः लिपा राजनीतिइ लगेजुयाः ज्या तोतूगु जुयाच्वन । अथेहे छकः बर्म्हु छम्हेस्यां "बुद्धधर्मय् हीनयान व महायान दु । छ महायान मानेयाइम्ह ज्वीका मखुला ?" धकाः न्योंगुलि धर्म सम्बन्धी छुं मसिया छ्योंनंजक क्वाना लिसः ब्यूसांनिसें बुद्धधर्म अध्ययन यायेगु मन वंकाः श्री सुमंगल विहार य् बिज्याःपिं भन्तेपिनिगु सत्संगतं अध्ययनया नापं सेवा यायेगु अवसर दयाः श्रीलंकां बिज्याःपिं पञ्ञासिंह व ञाणरत्न भन्तेपिं लिहाँ बिज्याःबलय् भक्तकृष्णयात नं ब्वना यंकूगु जुयाच्वन । उगु हे अवसरया फाइदाकासे भक्तकृष्णं श्रीलंकाय् उड्वोड् कलेज व लरेन्स कलेजय् अंग्रेजी भाय्या नापं धर्म सम्बन्धी अध्ययन यानाः प्यदँतक अन च्वंगु खः ।

सन् १९५९ स बर्माय् भक्तकृष्ण झायाः अन श्रामणेर जुयाः दिसेंली बुद्धधर्म सम्बन्धी सयेके सियेकेया झ्वलय् थी थी थासय् वना अध्ययन याःगु जुयाच्वन । अथेहे भिक्षु जुइधुंकाः न्हापां जापान बिज्याःगु बाखं नं अजूचाया पूगु जुयाच्वन । भिक्षु सुमंगल श्रीलंकाया विद्यालंकारय् ब्वना च्वंबलय् चिवासाङ्ग धयाम्ह जापानी छम्हनं दुगु जुयाच्वन । जापानया महाबोधि सोसाइटीपाखें वःम्ह चिवासाङ्गयात वया गुरु वसपोलया विहारय् श्रीलंकाया भिक्षु छम्ह तयेगु इनाप याःबलय् मेपिं ममासे तप्यंक भिक्षु सुमंगलयातहे यंकेत नां छ्गु जुयाच्वन । जापानी गुरुपाखें कन्फर्मयासे टिकट व दां छवया हःबलय् वनेगु पक्का यासे जापान पानी जहाजं २२ न्हु दिं खुन्हु कोबे नांगु सहरय् थ्यंका बिज्याःगु जुयाच्वन ।

उच्च शिक्षा अध्ययन यायेगु भ्वलय् अमेरिका वनेगु तसकं इच्छा दुम्ह भिक्षु सुमंगलयात गणबहालय् च्वंच्वंबले अमेरिकाया हारवर्ड विश्व विद्यालयपाखें स्कलर सिप (छात्रवृत्ति) वःगु नं जुयाच्वन । गथे गथे महत्वपूर्णगु पौ छपू वसपोलया ल्हातय् ई फुइ धुंकाः तिनि लाःगुलिं अमेरिकाय् ब्वंवने मन दयाः नं वने मखंगु जुयाच्वन ।

अय्सां गणबहालय् बुद्धधर्मया शिक्षा अध्ययन, थ्वैगु प्रचार प्रसार या यां सामाजिक सेवानं यानावं वना च्वंगु जुयाच्वन । गथे – निःशुल्क स्वास्थ्य उपचार, परियत्ति शिक्षा, सिद्धार्थ शिशु निकेतन विद्यालय, सिद्धार्थ स्वास्थ्य सेवा, बौद्ध पुस्तकालय, बुद्धशासन सेवा समितित चायेकाः सेवा याना च्वंगु जुयाच्वना । बुद्ध शासन सेवा समितिपाखें उपासक उपासिकापिन्त देश-विदेश चाःहिका बुद्धधर्मया शिक्षा व सद्भावनाया नापं मैत्री कालबिल यायेगु ज्यायाना बिज्याःगु तःधंगु देन खः । बुद्ध शासन सेवा समितिया ज्या यानावं च्वंबले सन् १९७४ सालं बेल्जियमय् ज्वीगु न्हापांगु विश्व धर्म तथा शान्ति प्रतिष्ठान (WCRP) या सम्मेलन पाखें भिक्षु अमृतानन्दयात व्वति कायेत पौ वःगु जुयाच्वन । व पत्ती भिक्षु अमृतानन्द बाय् भिक्षु सुमंगलया नां बिचाः कयाः भिक्षु सुमंगलयात छ्वया बिज्याःगु जुयाच्वन । नेपाः पाखें प्रतिनिधित्व याना बिज्याःम्ह भिक्षु सुमंगलयात सम्मेलनं One of the Founder Director पदं सम्मान याःगु जुयाच्वन । WCRP या संस्थापक निर्देशक जूगुया न्हातां नेपालय् धर्म तथा शान्ति प्रतिष्ठान, नेपाल (RAPAN) नामं संस्था चायेका उकिया अध्यक्ष वसपोल भिक्षु सुमंगल हे जुया बिज्यासे बुद्ध विहारयतुं ज्यासः स्वंगु खः । तःता खँ WCRP या न्हापांगु सम्मेलनय् व्वति काः बिज्याः बले छगू चर्चय् जूगु कार्यक्रमय् सम्बोधन यासे भगवान बुद्धया उपदेश मैत्री सूत्र-पाठ याना न्यंका बिज्याःबले अनया छम्ह पादरीं (फादरं) बुद्धया मूर्ति छम्ह मालधका माग याना बिज्याःबले छ्वयानं बिज्याःगु जुयाच्वन । थुकथं चर्चय् परित्राण-सूत्र न्यंकेगु ज्यायात साहसि पलाःहे धाय्माः । गणविहारय् सुमंगल भन्ते च्वना बिज्याःबले जापानीतय्गु छगू पुचः नेपाः चाःहय्वःपिनि गाइड श्रीलंकाय् व्वना बिज्याःबलेया पासा जुयाच्वन । इपिंनापं खँल्हाबल्हायासें स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रमया खँ कना बिज्याःबले छम्ह जापानीं "जनताया स्वास्थ्य सेवा यायेत थथे वासः आदि छुं म्वाःगु तरिका छ्यले मज्यूला ?" न्हयसः प्वंकेवं सुमंगल भन्तें अथे दु साला उत्तम हे जुइ धया बिज्यात । अनंलि सेमिक्यो (अभय उपचार) सम्बन्धी खँ जूगु जुयाच्वन । थ्वहे सेवाया प्रभावं नेपालय् न्हापां वसपोल भन्तेयापाखें हे अभय उपचार सेवा केन्द्र (शाखा) थापना जूगु खः । गुदँतक व संस्थाया अध्यक्ष पदय् च्वना बिज्याःगु खः ।

नेपालय् स्वास्थ्य सेवाया नामं न्हूगु सेवा बिया बिज्याःम्ह भन्तें गण विहारय् मंगलबाः व सनिबाः खुन्हु ध्यान याका बिज्याइगु खः । बर्माय् च्वना बिज्याःबले हे मन वंसां नेपालय् चायेके मफया च्वंगु खः । योजना व कार्यक्रम छुं मुदूगुलिं ज्या न्हयाके मफूगुलिं तालाके मफया च्वंम्ह भन्तें WFB या पत्रिकाय् ध्यानकेन्द्र चायेकेत आर्थिक ग्वाहालिया लागी पौ छपौ छापे याकेवं भचा भचा ग्वाहालि वल । जग्गा स्वयेगुलि बसुन्धरा व टेकुइ स्वःवंगु जुयाच्वन । वहे ईलय् शंखमोलय् लँ हे मदूगु खुसि सिथय् च्वंगु जग्गा ज्यूसा दान याये धैगु मनं चैत्यमायां नापलाः वःगु जुयाच्वन । भन्तेंनं बिचाः यासें व थाय् यँ, यल व ख्वपयापिन्त पायछिगु थाय् तातुना कया बिज्याःगु जुयाच्वन । थःगु हे छेँ थें चां-न्हिं लिमला फमला नितजाः याना दयेका बिज्यात । छेँ दयेके नं सिधःगु नेपालय् ध्यान शिविर चायेकेगु खबर नं वःबले वहे थासय् ध्यान केन्द्र स्थापना याना बिज्याःगु खः । वसपोल भन्तेया निर्देशनय् चलेजुया वंगुलिं गुलिखे लिपातक ध्यान केन्द्रया संस्थापक निर्देशक जुया बिज्याःगु खः । छेँजः पिनि पाखें कूचाःपिं,, स्वास्थ्यया कारणं स्वच्छ फय् नयेत छुं ई

भिजन टूर्स एण्ड ट्रभल्सले नेपाली श्रद्धावानहरूको लागि थाइल्याण्ड, बर्मा, श्रीलंका तथा चीन जस्ता बौद्ध देशहरूको तीर्थ यात्रा जान इच्छुक श्रद्धावान महानुभावहरूले सम्पर्क गर्नुहोला ।

Through

सम्पर्क : ज्ञानुराज शाक्य, प्रणय श्रेष्ठ

Vision TOURS & TRAVELS (P.) Ltd.

(A Quality Tour Operator in Nepal)

PO BOX: 10666 THAPATHALI, KATHMANDU, NEPAL
TEL: 244114, 258326, FAX: 977-1-244114/524588
Email: vision@wlink.com.np, Website: www.vsiontours.com

- Inbound Tour & Outbound Tour
- Cultural & Religious Tour
- Air Ticketing
- Hotel Booking

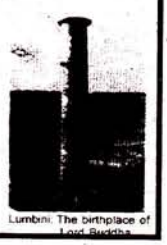
Lumbini, The birthplace of Lord Buddha

जकसां थाय्बाय् हिले मन दुपिन्त बांलाक खःगु थासय् छ्यला वने फयेमा धैगु मनं तातुना "विश्रान्ति गृह" दय्केगु मनं थाय् थासय् जग्गा माः बिज्याःगु जुयाच्वन । लिपा बनेपाय् ध्यानकुटीया नापसं जग्गा कया बिज्यात । बौद्धतय्गु क्रियाकलाप क्यनेमाः धका "विश्रान्ति गुह" नांया थासय् "बौद्ध बृद्धाश्रम" नां हीका स्थापना याना बिज्यात । वसपोलया बिचाःकथं बौद्ध बृद्धाश्रम विहारया छगू अंगथें याना छम्ह भिक्षुयात लः ल्हाना चले यायेगु इच्छा खः ।

मदय् धुंकूम्ह सुमंगल भन्तेया कोलाहलं जायावःगु सहर दुने विहार चले यायेगु सिबें सहरं तापाक वना च्वनेगु नं इच्छा दूगु जुयाच्वन । उकिसं सुनं पिनेच्वंपिं भिक्षुपिं नेपाः गालय् बिज्याईबले होटलय् तयाः सम्मान याना च्वने माःगु परम्परायात तोता भिक्षु संघ बाय् वसपोल याकःचांहे जूसां २५,३० लाख वंगु जग्गानापं दूगु छेँय् होस्टेलया व्यवस्था यानाः तयेगु नं तःधंगु ईच्छा खः । गुगु ज्यां न्याम्ह खुम्ह कर्मचारीयात लजगाः बियाः तयेफैगु योजना या नापं जग्गा स्वयेगु ज्यानं जूगु खः । अथेहे बुद्ध विहार लागाय् पश्चिम भवनया च्वय् हल दयेका व्यापारिक दृष्टिकोणं छुं भचा बिचाः यासें धार्मिक व सामाजिक क्रियाकलापया ज्याय् छ्यलाः लाभ जुइगु मनंतुना ४० लाखतकया खर्चं दयेकेगु नं इच्छा खः । गण महाविहारंनिसें स्थापना याना हःगु सिद्धार्थ शिशु निकेतन स्कूलयात विहार या मातहातय् अभिन्न अंग यानाः तयेगु व बुद्धिष्ट रिसर्च वाय् स्टडी सेन्टरया नामय् छगू केन्द्र हे स्थापना याना तयेत आःतकं दुगु पुस्तकालययात बाँलाक चायेका यंकेगु नं तःधंगु इच्छा खः । इच्छा यक्कदुथें गुलि नं ज्या जुल, कार्यक्रम व योजना दयेकल उलि हे सकतां पूवंके मलायेवं झीलिसें तापाना देह त्याग याना बिज्याःम्ह भिक्षु सुमंगल महास्थविर न्हापांनिसें प्वाः स्याइगु ल्वय् दुम्ह जुयाच्वन । बर्माय् च्वना बिज्याःगु ईलय् प्वाःस्याना च्वनांच्वने मफयाः वासः सेवनं ठीक मजुयाः इन्जेकसन कयाः सहयायेतक फयेका च्वना बिज्याःगु खः । अथे हे लिपा श्रीलंकाय् बिज्याःबलय्नं हर्नियाया जाँच याःपिनि गल्तिवस लिभरय् छु असर खन थें प्वाथय् अपाय्मछि धंक फायाः अप्रेशन यातछुं मजू हुँ । अय्सां प्वाःस्याःगु मलं । अभय उपचार कथं उपचार विधि नाला बिज्याना वासः छ्यलेगु म्होयाना बिज्याःसां निसें मुटुया ल्वय् जुल । मुटुया हिनुलिइ ही पनातःगु (ब्लक जूगु) थासय् बेलुन पुयाः हिनु तःपुयाना ब्यूगुनं स्थीर मजूगुलिं मेटालिक स्टेन तयाः छुं भचा सुविस्ता जूगु धया बिज्याःसां वसपोलयाके ब्लड प्रेशर व डाइविटीज न्हापां निसें दूगुलिं वासलं मथ्यूलिसे इन्सुलिन कयावं च्वना बिज्यात । पिनेया ख्वाःपालं न्हपां ख्वाः वयेका बिज्यःसां वसपोलं खँ ल्हाल्हां धया बिज्याई- जिगु थ्व जीवन गुबले छु ज्वी धका थातं काये मफूगु खँ कना बिज्याइम्ह भिक्षु सुमंगल महास्थविरं जि मदये धुंका जिं स्वना थकागु व जिगु इच्छाकथं बुद्धधर्म व समाजयात ल्वय्क ज्या जुइला धैगु चिन्ता कया बिज्याइम्ह भिक्षु झी सकसितं कानकान पिचा कासा म्हितका तोता बिज्याःगु वइगु चैत्र कृष्ण पक्ष चिल्लागा चतुर्थी खुन्हु खुदँ क्यनिगुया बिचाः हायेकुसें वसपोलया निर्वाण कामना याना ।

भवतु सब्ब मंगलं

✤

विपश्यना

चन्द्र काजी शाक्य, यतांबहाः गोफल, लगं त्वाः

भूत भविष्य बिचाः मयास्ये, वर्तमाने जक चित्त तयातये फयेकी
श्वास प्रश्वासे होस तया तयेत, आनापाना ध्यान याये सयेकी ।
च्वसुप्वालंनिसें तुतीयागु पत्तिं च्वका तक, अले
तुतीयागु पत्तिं च्वकांनिसें छ्योंया च्वसुप्वाः तक
अनुलोम प्रतिलोमया अभ्यास याये सयेकी
तीर्थयात्रा मखु, अन्तर्मुखीयागु यात्रा याये फयेकी ।

अनुकूले राग, प्रतिकूले द्वेष पिकाये मते
नित्य मखु, अनित्य धैगु न्ह्याबलें बोध यानाच्वने फयेकी
विषमतायागु मखु, समतायागु भावे च्वने फयेकी
समता सन्तुलने तये फयेकी, समता पुष्टयाना च्वने सयेकी

शील क्वातुक्क बल्लाकेत न्हिथं साधना यायेनु
कर्ता मखु, द्रष्टा जुया निरीक्षण याना च्वनेनु
कायानुपश्यना, वेदनानुपश्यना
चित्तानुपश्यना अले धर्मानुपश्यना यायेनु ।

काय-वाक-कर्मं न्ह्याबलें प्राणीहित यायेगु कुतः यायेनु
दया-मैत्री, करुणा भावं प्राणीमात्रयागु मंगल कामना यायेनु ।
विपश्यनायागु चर्चा मखु चर्या यायेनु
शील-समाधि-प्रज्ञायुक्तजुया मने न्ह्याबलें उमङ्ग तया तयेनु ।

✤

मृत्यु लोमंम्ह कृशागौतमी

❑ धर्म सुन्दर वज्राचार्य,थिमि

थौं स्वया २६०० वर्ष न्ह्यो गौतम बुद्धयागु जीवित इलय् कोशल राज्यया श्रावस्ती नगरय् कृशागौतमी नां याम्ह मय्जुयात थःगु जीवनय् जूगु घटना खः । थ्व घटनां उगु इलय्यागु सामाजिक संरचनायात सिइक्ये फु । उगु ईयागु पितृसत्तात्मक समाजय् मिसात धैपिं मचा दय्कीगु छगू साधन कथं नालाकाःगु सिइक्य फै । यदि सुं मिसाया इहिपा लिपा इलय् हे मचा मन्त धाःसा थः जहान, परिवार, समाज नापं थःम्ह भात तक तिरष्कृत जुया जीवन हनेमाःगु घटना कृशागौतमीया जीवनीपाखें सिइक्य फु ।

बुद्धकालीन इलय् श्रावस्तिया छगू थासय् तसकं विपन्न परिवारय् कृशागौतमीया जन्म जुल । माँबौया लालनपोषण व माया मतिना वसन्त ऋतुया स्वाँ बु वथें कृशागौतमीनं वैशं जाया वल । वैंशया मतय् धपका च्याःम्ह कृशा, पुन्हीया तिमिलाथें थिना च्वन । थःगु सुन्दरगु यौवन व सरल सुबोध बानी श्रावस्ती नगरया महाजनया कायनापं इहिपा जुल । इहिपा लिपा वयागु विपन्नता सम्पन्नताय् हिल । यःगु भौतिक आवश्यकता अःपुक प्राप्त जुल । इहिपाया शुरु शुरुइ जहान परिवार व थः भातं नं तसकं मतिना याइगुलिं कृशाया लसताया सिमा हे मदु । तर दुःखया खँ इहिपा लिपा इलय् मचा मदुगु हुनिं कृशाया लसता फुक्कं तिरस्कारय् हिल । थःत थःगु किचः भापीम्ह थः भातयागु व्यवहार तक्कं कृशां पाःगु खन । बुलुहुं कृशा व परिवारया भौमचा मखु, भ्वातिया दर्जाय् लात । फुक्क छे जःपिसं अलक्षणीम्ह मिसाया तगिंलय् तल । फुक्क सियागु तिरष्कार फया कृशायागु जीवन तिमिला मदुगु चाः थें ख्यूंसे च्वन ।

कृशाया जीवनय् आमै लिपा पुन्ही वइथें इहिपाःया न्यादँ लिपा व गर्भवती जुल । जब व गर्भवती जूगु छें जःपिसं सिल वइत याइगु तिरष्कार बुलुहँ मतिनाय् हिल । घाःलय् घ्वाइथें धका छुं हे मयाकुसें सकल जःपिसं मतिना यात । थः गर्भवती जूगु हुनिं हे सकसियागु व्यवहारय् परिवर्तन वःगु खः धैगु वं विचाः यात । गर्भवती जुया गुला लिपा तसकं यइपुसे बाँलाम्ह पुत्रः बुइकल । थः मचायागु जन्मलिपा कृशायागु जीवन न्हापा स्वया स्वर्ग व पाताल पाःथें वं महसुस यात । ईया नांचाः थःगु गतिअनुसार हे न्ह्याना वनाच्वन । मचानं थौं स्वया कन्हय् झन् झन् हिसि दयावल । पापा, मामा धकानं धाय् सयावल । अबोध मचायागु मामा धाःगु सःलं गुबलें गुबलें ला कृशां थःगु व असीमित अनुभूतियात थ्व संसारय् त्वतीगु अनुभव वं मयागु नं मखु । मचा ताय् तितियाना ताक्तुक् अंगः पासाकया न्याासि वनेनं सल । कृशां ई बितेजुया च्वंगु वं थःम्हसिनं मचाः । संसारय् दकसिबे भाग्यमानी व सुख पूर्वक जीवन बितेयाना च्वनाम्ह छम्ह जि नं खः धैगु विचाः वं कयाच्वन ।

विधिया विडम्बना तायतिति याय् सःम्ह वया काययात निर्मोही कालं खंकल । मचा मफुगु जिहे मजिल । उगु इलयया नाँदपिं वैद्यराजत क्यना वासः यासां अन्तय् छुं सिप लगे मजू । संसारय् जन्मलिपा अवश्यमेव मृत्यु वइ । कृशाया नुगः चु जुया च्वंम्ह वया काययातनं मृत्युं त्याका यन । काययागु मृत्युं लिपा छें जः व थः भात तकं हे काययात नइम्ह अलक्षणी, डंकिनी आदि आदि अपशब्द छयल । छखे थःगु नुगःचु समानम्ह कायमदुगु व कायमदुगु मू हुनिं थःत पाः याना सकसियागु

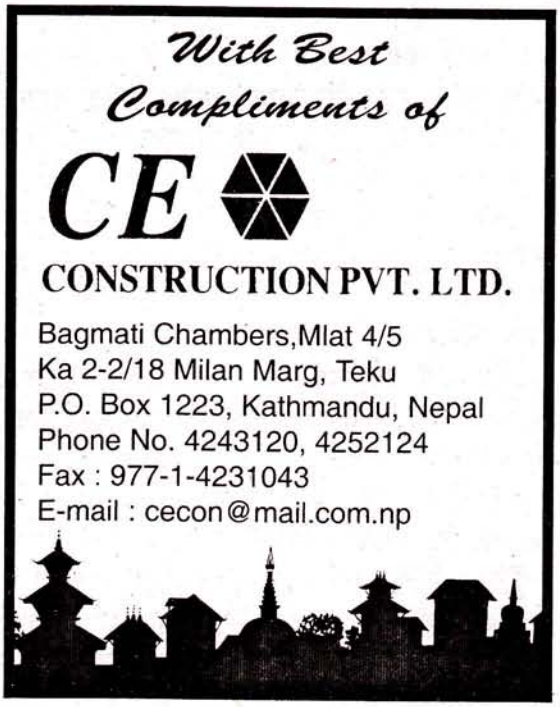

तिरस्कारं याना थ्व संसारय् जन्म लिपा अवश्य मृत्यु ज्वी धैगु होश मन्त । सीम्ह थः काय्यात बुया द्यनाच्वंम्ह जिमि पुतायात थनाब्यु धका श्रावस्ती नगरय् थीथी वैद्यतय् थाय् वनाच्वन । कृशां बेहोशीम्ह जुया उँइथें थुखे उखे नापलापिं फुक्कसित थः काय् द्यना च्वंम्हेसित थना ब्यु धका इनाप यायां जुयाच्वन ।

कृशायागु हालत खना करुणा तःपिं सुं मदु । वइत सम्फे यापिं सुं मदु । वरु उँई वल धका हेलायाइपिं जक दु । गुलि गुलि सिनंला हेपय् याय्थें "अचिरवती खुशीइ कँ दुगु पलेस्वाँ कया आमै कुन्हु तिमिलायात द्यछाःसा छिमि काय् दना वई" धका नं धाल । तर कृशां पलेस्वाँलय् कँ मदइगु व आमैकुन्हु तिमिला मदइगु हे होश मन्त । अवश्य मेव जि काय् दनीतिनि धैगु विश्वास ज्वना कृशा वैद्य मालेगु भ्क्वलय् वनाच्वन । छथाय् छम्ह सज्जनम्ह मनू कृशाया अवस्था थुइका, छिमि काय्यात म्वाके फुम्ह वैद्य जेतवन विहारय् बिज्यानाच्वंगु दु धका धाल । थ्व खँ न्यना व मनूयात सुभाय् बिया कृशां थः काय्यात बुया जेतवन विहारय् गौतम बुद्धयाथाय् काय्यात ग्वतुइका थः काय् थनाब्यु धका इनाप याइ ।

करुणाया खानी जुया बिज्याःम्ह सर्वज्ञ बुद्धं कृशा गौतमीयागु अवस्थायात बिचाः याना धया बिज्यात "जिं छिमि काय्यात म्वाका वी, कृशा गौतमी ।" बुद्धयागु सिचुगु, नाइस्ये च्वंगु व करुणायुक्त सःलं कृशाया नुगलय् लाःगु घाःलय् वासः तय्थें जुल । नापं काय्यात म्वाका वी धैगु वचनं निराश जुइधुंकूगु मनयात स्वकू थकया बिल । अले विनम्रपूर्वक शास्तायात इनापयात "शास्ता ! जि काय्यात म्वाक्यत छु याय् माली ?" कृशायागु न्त्यसःया लिसःकथं बुद्धं धया बिज्यात - "कृशा गौतमी छं श्रावस्ती नगर वना तू छपासः ज्वना वा । तर व तू बिया हइगु छें सुं छम्ह हे मसीनिगु छें ज्वीमाः ।"

बुद्धयागु लिसः न्यनाः कृशा गौतमी उघ्रिमय जेतवन विहारं पिहां वया श्रावस्ती नगरय् वल । थः काय्यागु मृतसंजीवनी तू छपासः कायेत छखा छें मेगू छें यायां श्रावस्ती नगर च्वहिल । तर वं सु मसीनिगू छें लुइक्य मफुत । अन्तय् "जन्म लिपा छन्हु अवश्य मृत्यु ज्वी" थ्व ध्रुवसत्यगु खँयात थः थम्हेसिनं थुइका काल । काय्यागु मृत्युं सिइमानी धैगु हे लोमंका बेहोशी जूम्ह कृशा गौतमी, मृतसंजीवन तू माः वं वं होशय् वल । थःगु अज्ञानयात वाः चाय्का तू मालेगु त्वःता बुद्धया शरणय् वना दीक्षित जुल ।

थ्व बुद्धकालीन घटनां, मनूतय्त गौतम शास्तां बुद्धशासनय् गय्याना दीक्षित याइ धैगु सिइकेफु । मनूतय्सं मोहया वशय् लाना यथार्थतायात ल्वमंक्य य : धैगु छगू दसू कथं कृशा गौतमीयागु घटनां सिइक्य फु । थननं कृशा गौतमी थःगु नुगः चु जुयाच्वंम्ह काय्यागु मृत्युं "थ्व संसार अनित्य खः, थन फुक्कं छन्हु सिइहे मानी" धैगु लोमंका बेहोशी जूम्ह खः । तर थन बुद्धया वचन कथं काय्यात म्वाकेगु वासः तू छपासः काः वःम्ह कृशा गौतमी स्वयम् थः थःम्हेसिनं हे "जन्म लिपा अवश्यमेव मृत्यु ज्वी" धैगु खँ वाः चायेकल ।

गौतम बुद्धं मनूतय्त अःपुक दुने नुगलय् थ्यंक यथार्थतां ध्वाथुइका बिइगु वसपोलया तरिका यानांनं संसारय् बुद्धधर्मया प्रचारप्रसार जूगु खः । थुजागु घटना वसपोलया जीवनी ब्वनेबले यक्व थासय् थी थी कथं बोध यागु घटना त यक्व दु । उकी मध्ये कृशा गौतमीयागु घटनानं छगू बुद्धकालीन घटना खः ।

सकल प्राणीमात्रया भिं जुइमा, दुःख मदुपिं जुइमा,
भय मदुपिं जुइमा व सुखपूर्वक ह्वनावने फुपिं जुइमा ।

तामाकार हाउस
Tamrakar House

The Family Store
शुक्रपथ, फोन :४२५९९०७, ४२५९८०७

Shopping Center
पुतलीसडक, फोन : ४२४५३४८

फ्याक्स : ४२५९३१७

धारावाहिक-१०

धर्म-दायाद.....

❑ ज्योति शाक्य, कालिम्पोङ्

थ्वीकाः न्वानाः च्वने म्वाक हे धाय्थाय् छुं हे मदुगु थुयाः
मन लय्ताया मदु थाःगाः हे मगधाधिराज अशोकया ।
व्ययाः सन्तुष्टिं धाल, "अथेसा, हित यायेत बुद्ध शासनया
निम्हेसितं लःल्हाना बी थौं संघयात सद्भाव तयाः ।"
आचार्य तिष्य महास्थविरया सम्मुख सूचं प्रथम छ्वयाः
स्वयं लिपा थः वना संघया न्ह्योने नियमं मान तयाः
चकंगु नुगलं धाल अशोकं, "भन्ते, संघ ! थौं सादर जिं
काय्-म्हयाय् निम्हं लःल्हानागु जुल, सुधर्म शासन वृद्धि नितिं
तयाव करुणा प्रव्रजित यानाः श्रावक संघय् रीति कथं
दुकया बिज्याहुँ, दय्क जितः नं धर्म-दायाद अंश च्व"
मौर्यश्वरया अनुरोधयात संघ सभां समवेत जुयाः
स्वीकृत याय्वं प्रव्रज्या वीगु जुल ग्वःसा माःमाःगु हयाः ।
नीदँया ल्याय्म्ह, भिंच्यादँ तिनिम्ह म्हयाय्, निम्हं वैश क्यातुनिपिं
लाय्कुया भोग विलास धू थें हाकुतिनाः वन्य तत्परपिं
दाजु व केहँ निम्हस्यां धर्मय् अविचल श्रद्धा लगन तथा
त्याग भावना, लोक कल्याण ध्येय ज्वनाः अति उत्सुकतां
परमार्थ नितिं दृढ संकल्पं प्रव्रजित चर्याय् च्वंगु खनाः
सकसिनं अमित दुनुगलं न्ह्यव्वल, शुभ सुवाः सुभाय् व भिंतुना ।
मौद्गलिपुत्रतिष्य व मेपिं थकालि महास्थविर गणया
उपाध्यायत्व व आचार्यत्वया पावन आशीर्वाद फयाः
मुण्डन याना चीवर गुलुपाः धारण याना विनय कथं
प्रव्रज्या सह उपसम्पदा काल महेन्द्र कुमार राजपुत्रं ।
आयुपाली व अन्य अग्रणी गुरुमाँ महाथेरीपिनि
पवित्रगु ल्हातं संघमित्रा नं जुल विनय कथं व भिक्षुणी ।
नाय्धुंकूगु व धातुत थासाय् लुइवं बाँलुइ माःगु कथं
महेन्द्रनं उपसम्पद दय्वं अनहे अर्हत जुल उकथं
वयागु जीवन खुसि थौं जन्म व मरणया निगू सी त्वलताः
निर्वाध न्ह्यागु जुल ध्वढ्रीकेत विमुक्ति सुखया अनन्तता ।
सुयां कल्पना मदुथें लय्ता संघमित्रा थुगु भेष कयाः
थःगु मनोरथ पूर्ण जुइकथं विरागया लँय् पलाः तयाः ।
सुगत बुद्धया सुधर्म शासन क्वातुकेत कटिबद्ध जुयाः
काय् म्हयाय् निम्हं थथे सहर्ष संघया अंग जूगु स्वयाः
याउँक मनया गथी व्यना फुक, महत्वाकांक्षा पूर्ण जुयाः
ख्वाः चकनाच्वन सम्राटया थौं नुगलय् लसता स्वाँन ह्वयाः ।
भौतिक साधन सम्पति जक मखु, थः सन्ततिनं दान वियाः
याय् धुन धइथें त्याग फक्वनं जनहितया शुभभाव तयाः
सन्तोषं अति आनन्द जुइक सुखानुभवया सवाः कयाः
मगधराजया चित्तं अझ नं अनन्त श्रद्धाच्वन पिलुयाः ।
यायेत संघया चिरस्थायी हित अमोल श्रद्धा नित्य तयाः
जिन शासनया धर्म-दायाद अंशया योग्य पात्र जुयाः
आदर्श क्यंम्ह मौर्यकुल श्रेष्ठ प्रियदर्शी जुजु अशोकया
बौद्ध जगतया इतिहासय् दनि यशोगुण पताः च्वंगु व्ययाः ।

✤ क्वाचाल ✤

क्रोध व मैत्री

❑ हर्षरत्न शाक्य (धाख्वा)

क्रोध धयागु नुगलय् झीगु
ज्ञान मदयेवं झत्त च्वं वैगु ।
झीगु मनया सुख व शान्ति
फुक हे तंका हइ वं भ्रान्ति ।
क्रोधं झीगु नेत्र नइगु
नुगलय् स्यंकेगु शक्ति तइगु ।
परैत पीडा बीके छ्वैगु
दुः झी ज्वीगु कर्म स्यनीगु ।
मैत्रीभाव मनय् दत धाःसा
प्राणीत सकलें झी ज्वी पासा ।
वनागु थासय् मन ज्वी शान्त
शंका पीडा दैमखु झीत
ज्ञान विवेक व परउपकार
ज्वीक्यगु मैत्री भावना भार ॥
दान व शील समाधि थ्व स्वंगू
मैत्रीभावया रश्मि हे वोगु ।
क्रोधं ज्वीकल स्वार्थी झीपिं
परजनपिन्त पीडा बीपिं ॥
मैत्रीभाव थना झी नुगलय्
परउपकारय् जुयेनु सकलें ॥

(मदुंम्ह च्वमियो निर्वाण कामना यासे प्रस्तुतयाःम्ह

– हेराकाजी सुइकाः कुतिबहाः

पुनर्जन्म

❑ प्रो.डा.गणेश 'पथिक'

मरे पछि फेरी-फेरी जन्मूँ जसले भन्छ
पुनर्जन्म उसलेनै फेरी-फेरी पाउँछ,
जीवन हो दुःखै दुःख चाहिन्न जो भन्छ
निर्वाणको लक्ष्यमा सो यसै जन्म जान्छ ।

फेरी बाँच्ने आशमा यो जीवन नफाल,
मरे पछि जन्मनेको थाहा छ कल्लाई हाल ?
जिन्दगी यो एउटै मात्र भनी आफ्नो सम्झ,
धर्तिमा स्वर्ग बनाऊ सबै मिली आज ।

स्वर्ग पनि नर्क पनि यहीं नै छ हेर,
सार कुरा बुझी जन्म नफाल है खेर;
चौरासी लाख घुमी के-के पो गर्ने हो र ?
गर्नेलाई एकै जन्म भए पुरदैन र ?

Love Equals Respect

❑ Master Hsing Yun
Taiwan

Throughout history, there have been serious discussions on the origin of life. Scientists, philosophers, and theologians have put forth various theories and explanations trying to gain insight into the mystery of life. In reality, to put it simply, love generates life. Without love, the Saha world would never come to be. Just as love our parents and our parents love us; we are reborn as humans because our consciousness houses much love as well as hatred.

Love has been widely promoted in today's society. It brings warmth to the world, and like the sun, air, and water, it is necessary for survival. However, we must be very careful in how we love. We must exercise reason, compassion, respect, and sincerity. When our love is tainted, the consequences are ugly and abominable.

We must remind ourselves that love is neither attachment nor possession, and it should not be the source of selfishness and hatred. Looking at today's young people, we can see that when they love someone, they wish for that person's immortality; when they hate someone, they wish for his or her death. In reality, love is about sacrifice and giving. It is to treasure, protect, and support the object of one's affection. If we were fond of money, we should spread our wealth. If we adore fame, we should use it to shelter other people. If we love knowledge, we should pass it on to the next generation. If we have love, we should use it to bring about another's happiness.

Marriage is the ultimate expression of two people's commitment to a lifetime of unity and support. In order for a marriage to work, the married couple must love each other properly. Otherwise, their love becomes a noose around the other's neck or a shackle around one another's ankles. Marriage is not a license to restrict personal freedom. A person must not be blind or ignorant in love either. Otherwise, he or she will live in total darkness or drown in the sea of suffering.

True love is not a one-way street but an exchange of mutual affection. It is to understand and comprehend intuitively what your loved ones are thinking and feeling Marriage is sometimes compared to an Italian opera a French comedy, a British tragedy, an American farce, or a Chinese scandal. Actually, it is a universal declaration of love and solidarity because love is good, beautiful, truthful, and pure. People should not limit themselves to a narrow interpretation of love. Rather, they should expand the concept to include not only themselves and their loved ones but also extend it to society, country, and the world in which they live.

When the Buddha taught the Dharma, he was expressing his affection for all sentient beings by showing them its joy and benefits; the great compassion of Avalokitesvara Bodhisattva that relieves sentient beings from all suffering is also an expression of love. To love is to benefit and help others accomplish all that is good. It is giving others respect, freedom, and convenience.

Do we have the ability to extend our love to all living beings? Can we love the tree as well as its branches? In order to have altruistic love, we must learn to broaden the scope of our love through compassion and purify our love through wisdom. We must treat our loved ones with respect and dignity, and be willing to sacrifice ourselves for their sake. If we could be kind to each and love one another unconditionally, our world would be broader. ✣

Blindly! I was wrong anyway

❑ **Khemik Shramaner,** Australia

There is the book called Dhammapada " which get lots of verse in it and also is very well book among the Buddhist. There are lots of verses (423) and among them one of my favorite verses is as follows:-

Attanna'va Katam Papam, Attana Sankilissati"
Attana Akatam Papam, Attana'va Visujjhati Suddhi Asuddhi Pacattam, Nannam Annam Visodhaye. (12:9)

Which verse simply means as follows:-

Evil is done by oneself, defiled by oneself, Evil is not done by oneself, purified by oneself, Purity and Impurity are totally depend on oneself, no one can purify another. And, there is also a process of sharing merit to the demised relatives which we called "Punna Anumodana".

I used to think that the above verse and the process of sharing merit are virtually impossible because if you say one is a self purifier and unpurified or master of oneself how can there be any possibility to share our merit for the sake of relatives because for their merit they had to do it themselves, so this got absolutely no sense. That's what sort of perception I used to have in my brain which somehow I got from media during my very early age. I remember. When I was very young I used to watch TV very much and I also watched lots of Tele serial. One of these Tele serial was about what do you called Priesthood. This Tele serial in which they showed the priest (Purohit) was saying to someone whose father died like this ' Your father come to my dream and said wanna drink milk so you got to offer me a cow." And at the end of the serial they tried to make you believe it's almost cheating because there is no reality. That's what remains in my brain. I then developed same sort of perception crake! Now I realized that I was totally in delusion anyway!

In the Sutta called Janussoni Sutta, a Brahimin called Janussoni asked the Buddha "Venerable Sir, We Brahmins give Dana and do the works in full faith, thinking that ' May this Dana reach our departed relatives make use of the Dana?

"The Buddha replied" If there is an opportunity, they can but if there is no opportunity, then they cannot. "

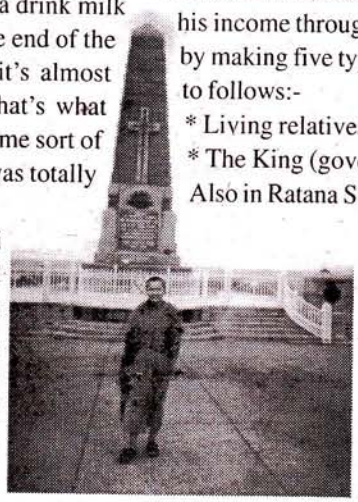

Then precisely, the questions will arise what is an opportunity and what is a non-opportunity? The Buddha gave the answers of these questions in the same Sutta to the same person clarifying thus:-

The conditions of non - opportunity

* People those who do evil, hold wrong views and are reborn as hell beings.
* Those people who do evil hold wrong views and are reborn as animals.
* Those people who abstain or refrain from evil, hold right views and are reborn as humans.
* Those people who abstain or refrain from evil, hold right views and are reborn as Devas.

The condition of opportunity

* Those people who do evil, hold wrong views and reborn in the ghost's realm

So, it is quite clear that only the person or relative who are reborn in the ghosts' realm only can get the Dana or our Dana can only reach the deceased relatives who reborn as ghosts. None of them who reborn as hell beings, animals, as humans and even as Devas, But the one thing which should be considered here is that we can still share our Dana or merit to the Devas as well in the sense of getting protection from them rather than making their status higher by oneself.

The Buddha said to Anathapindika in Pattakamma Sutta that a noble disciple who earned his income through righteous means should spend it by making five types of offering. These are offerings to follows:-

* Living relatives * Guess * Departed relatives * The King (government) * Devas

Also in Ratana Sutta, got a verse which urges Devas to protect human beings because people make offerings or sharing merit to them, so The Buddha encouraged his followers to make offerings or sharing merit to departed relatives as well as to Devas.

So, It is precise that which

merit we share that could be gained by departed relatives, But questions may arise as arouse to me before "What's the point of offering to departed relatives or to Devas if they can't eat the food, but monks do?" Is that possible that those foods can be transferred to the departed relatives through the act of eating by monks?"

Obliviously, the foods which we offered directly couldn't reach to them and also monks couldn't transfer the same foods directly to them but still several points need to be considered by us which are given below :-

1) It would be difficult to know where a departed relative had been reborn. There is a chance to be reborn in ghost's realm. In that sense they could get the food or merit.
2) Even they don't reborn there other ghosts who were our relatives in previous lives could get the offerings.
3) Devas may not eat it but they feel honored so in respond to it they protect and assist you.

Therefore, it would be better if we offer food or share merit and I have already mentioned that food or merit who shared directly they don't get. people may think as I thought that one is self's owner and master and also may think about the law of Kamma that beings are the bearers and owners of their own Kamma so their is nothing we can do for them, but this is where we are wrong and exactly that was where I really stuck and felt in delusion. Actually in this case as I understood when we offer food or share merit, a departed one who reborn in a ghosts' realm can rejoice the Dana dedicated to him/her and by rejoicing in another's meritorious deed, one can also creates wholesome Kamma for oneself. Which is also called Pattanumodana, and is count as one of ten meritorious deeds (Dasa Punya Kriya) and, exactly that's how the beings or our relatives reborn in the ghost's realm get the benefits and relieves from our Dana and merit sharing procedure. However, there are few more things should be kept mind during our Dana as follows:-

* The donor must think of the departed and dedicate the Dana to the departed one.
* The Dana recipient must be virtuous.
* The departed one must rejoice in the dedication of merit i.e. saying "Sadhu! Sadhu!! Shadhu!!!

These all above factors should be completely required, otherwise the efficiency may be less or even there may be no effect at all.

Dana and sharing merit is not just that's all at all. Even no one needs our shared merit we never waste it. We who give Dana and share the merit get the merit, benefit and relief as well and even get protection from Devas. Buddha had mentioned one of our responsibilities towards our family and relatives is sharing merit to them for their departure which is, in one sense creating wholesome Kamma for ourselves as well.

Eventually, sharing merit is well job to be done by everybody because it is the process which helps both doer and his/her departed relatives and also the doer get protection from Devas. Therefore, I would say "Let share merit as a good Buddhist, be smart to get protection from Devas, be happy and make other happy as well." so just think about it!!!

✣

My Remember in Buddha

Sumit Bajracharya
Gyanodaya Buddha Vihara, Baglung

Oh! Lord where have you gone,
My remember where have you thrown,
Remember coming of your Buddha
What I do, what I do lord Buddha

Buddha was a helpful god,
He use to criticize, hate a physique
Oh! lord where have you gone,
My remember you broke and in which you run.

Buddha first say is not to kill
But where have you gone, here so
Many people are killed,
Buddha second say is not to tell lie
But where have you gone here so many people lie,

Oh! my lord my remember is in you,
Oh! my lord my sleep is in you

बौद्ध गतिविधि

आनन्दकुटी विहारमा बुद्धपूजा धर्मदेशना

२२ मंसिर, स्वयम्भू । आनन्दकुटी विहार स्वयम्भूमा सकिमिला पुन्हीका दिन मासिक बुद्धपूजा-धर्म देशना, दान प्रदान एवं भोजन कार्य श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न भयो । आनन्दकुटी विहारका प्रमुख, विहार गुठीका अध्यक्ष एवं आनन्द भूमिका प्रमुख सल्लाहकार आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरसमक्ष पञ्चशील प्रार्थनापश्चात् श्रामणेर प्रज्ञारत्नले धर्म देशना गर्नुभयो । उहाँले व्यावहारिक जीवनमा सुखशान्ति प्राप्तगर्न हामी आफैले प्रयत्न गर्नुपर्ने कुरा कथात्मक शैलीमा प्रवचन गर्नुभयो । त्यसवेला उपस्थित सम्पूर्ण भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका एवं सम्पूर्ण उपासक उपासिकाहरूलाई जलपान-भोजन व्यवस्था कार्यक्रम आनन्दकुटी विहार दायक सभाको व्यवस्थापनमा सम्पन्न भयो ।

स्वास्थ्य सेवा सहयोग

१ पौष, नागवहाल । "सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र" नागवहालले दीपंकर परियत्ति शिक्षालयमा अध्ययनरत छात्र-छात्राहरूलाई निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिदै आएको छ । निर्वाण प्राप्तिको लागि सुस्वास्थ्य पक्षको भूमिका रहन्छ भन्ने मान्यतालाई ध्यानमा राखी उक्त केन्द्र अगाडि बढेको थाहा हुन आएको छ ।

पं. बद्रीरत्न "धर्मपाल" पद्वीबाट सम्मानित

२४ पौष, लस-एन्जेलस । नेपालमा बुद्धधर्म र संस्कृतिको क्षेत्रमा प्रचार-प्रसार गर्ने कार्यमा निरन्तर योगदान दिदै आउनुभएका ख्यातिप्राप्त पण्डित बद्रीरत्न वज्राचार्यलाई नेपालका जीवित वज्राचार्य नायक गुरुको रूपमा कदर एवं मानार्थ "धर्मपाल" सम्मानले विभूषित गरिएको छ । Sangha Council of Southern California तथा Sri Lankan Dhama Vijaya Buddhist Vihara को सो सम्मान पत्रमा संयुक्त अधिराज्य अमेरिकामा महानायक भिक्षु वालपोल प्रियानन्द महास्थविरले हस्ताक्षर गर्नुभएको छ । पं. बद्रीरत्न वज्राचार्य वर्तमान वज्राचार्य संरक्षण गुठीका संरक्षक हुनुहुन्छ ।

अभिधम्म पिटक पट्ठानपालि सि.डी विमोचन

२४ पौष, दरवार मार्ग । भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको अध्यक्षतामा एवं उपसभामुख श्रीमति चित्रलेखा यादवको प्रमुख आतिथ्यत्वमा सम्पन्न एक धार्मिक समारोहमा पहिलो पटक अभिधम्मपिटक पट्ठान पालि सि.डी. विमोचन गरिएको छ ।

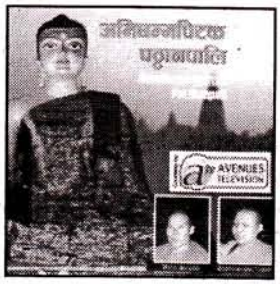

समारोहमा पट्ठान विषयक भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, भिक्षु कोण्डन्य, अनागारिका धम्मवती र भाष्कर राज राजकर्णिकारले मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो । सि.डी. मा आवाज प्रवाहित गर्ने डा. अनागारिका धम्मविजया र डा. अनागारिका मोलिनीले पनि आफ्नो मन्तव्य प्रकट गर्नुभएको सो समारोहमा प्रमुख अतिथिले विहारहरूलाई अभिधम्म पट्ठान पालि प्रदान गरिएको थियो । विमोचित सि.डी.मा पट्ठानको महत्वबारे डा. धम्मविजयाले संक्षिप्त जानकारी प्रस्तुत पछि डा. मोलिनीको आवाजमा पाठ गरिएको थियो ।

बौद्ध परियत्ति शिक्षाको परीक्षा

१० माघ, विश्वशान्ति विहार-काठमाडौं । नेपालमा बुद्धधर्म, बौद्ध संस्कृति, इतिहास र दर्शन सम्बन्धी विगत चार दशकदेखि अध्ययन-अध्यापन गराउँदै आइरहेको नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाको यस वर्ष बु.सं. २५४७ को वार्षिक परीक्षा सञ्चालन भएको छ ।

उपत्यका वाहिर लुम्बिनी, काभ्रे लगायत विविध केन्द्र गरी ३२ केन्द्रका कुल १४९२ जना विद्यार्थीहरूले आवेदन दिई प्रारम्भ हुन लागेको यस वर्षको परीक्षामा कक्षा १ (प्रारम्भिक प्रथम वर्ष) देखि कक्षा ६ (प्रवेश तृतीय वर्ष) सम्म पहिलो चरण तथा कक्षा ७ (परियत्ति सद्धम्म पालक) देखि कक्षा १० (परियत्ति सद्धम्म कोविद) सम्म माघ १७-२७ गतेसम्म दुइ चरणमा परीक्षा प्रणाली अनुरूप परीक्षा सम्पन्न भएको कुरा केन्द्रीय परीक्षा नियन्त्रक भिक्षु बोधिज्ञानवाट जानकारी प्राप्त हुनआएको छ । यसवर्ष बौद्ध परियत्तिकै इतिहासमा सद्धम्म पालक कोविद तहमा सबैभन्दा बढी विद्यार्थीहरू परीक्षामा सामेल भएका छन् ।

थेचो तःधंपुखूमा बुद्ध प्रतिमा स्थापना गरिने

१६ माघ, थेचो । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको प्रमुख आतिथ्यत्वमा तथा बुद्ध प्रतिमा निर्माण समितिका अध्यक्ष महन्तलाल महर्जनको सभापतित्वमा थेचो तःधपुखू परिसरमा एक धार्मिक समारोहको आयोजना गरी प्रमुख अतिथि भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले

धार्मिक विधि पूर्वक परित्राण पाठ गरी शिलान्यास कार्य गर्नुभयो। समारोहमा गा.वि.स. का निवर्तमान अध्यक्ष हरिमान महर्जन,

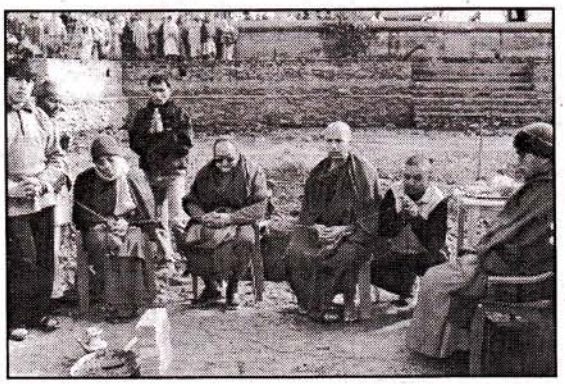

गौतम महर्जन, महन्तलाल महर्जन आदिले बोल्नुभएको थियो। बुद्धप्रतिमा निर्माण समिति तथा बेलुबनाराम विहार थेचोको संयुक्त आयोजनामा रू. पाँच लाखको लागतमा तःधंपुखूको मध्य भागमा बुद्धप्रतिमा निर्माण गरिने कार्यले सो क्षेत्रमा स्वच्छ,सफा तथा शान्तिका लागि नौलो आयाम थपिने जनभावना रहेको छ।

विशेष प्रव्रज्या समारोह सम्पन्न

१६ माघ, ललितपुर। अनागारिका ञाणसीला ७७औं वर्ष प्रवेशको उपलक्ष्यमा पारी शाक्यसिंह विहारमा एक विशेष धार्मिक समारोहको आयोजना गरी ६६ जना नारीहरूलाई अल्पकालीन ऋषिनी-अनागारिका दीक्षा प्रदान गरियो। सप्ताहव्यापि सो अल्पकालीन कार्यक्रम अन्तर्गत दीक्षित सबैलाई म्यानमारका सिस्टर दो ल्हाम्ये (Daw Hla may) को निर्देशनमा ध्यानभावना तथा बुद्धोपदेश सम्बन्धी कक्षा संचालन गरिएको छ। साथै अ. ञाणसीलाको ७७ औं वर्ष प्रवेशको उपलक्ष्यमा महापरित्राण आयोजना हुने भएको छ।

परियत्ति प्रवेश विमोचद

१७ माघ, ललितपुर। अखिल नेपाल भिक्षु महासंघद्वरा संचालित नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाको नयाँ पाठ्यक्रम अन्तर्गत प्रकाशित 'परियत्ति : तृतीय प्रवेश शिक्षा-३' (नेपाली) अ.ने.भि. महासंघका अध्यक्ष, ने.बौ.प.शिक्षाका शिक्षाध्यक्ष संघउपनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले एक धार्मिक समारोहकाबीच विमोचन गर्नुभयो। जावलाखे निवासी उपासक मोतिलाल शिल्पकारको जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा आयोजित सो कार्यक्रममा भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका तथा उपासकोपासिकाहरूको उपस्थिति रहेको थियो। नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा परिषद्को प्रकाशकत्वमा प्रकाशित सो पुस्तकको लाथि सम्पूर्ण आर्थिक व्यवस्था मोतिलाल शिल्पकार ले गर्नुभएको थियो।

बौद्ध कवि गोष्ठी सम्पन्न

१७ माघ, काठमाडौं। भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको ६० औं प्रव्रजित दिवसको उपलक्ष्यमा गरिने एकवर्षीय वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत बौद्ध-कवि गोष्ठी सम्पन्न भएको छ। जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठको प्रमुख आतिथ्यत्व एवं शान्तरत्न शाक्यको सभापतित्वमा सम्पन्न सो गोष्ठीमा ३३ जना कवि/कवयत्रीहरूबाट वाचन गरिएका कवितालाई प्रतिसरा साय्मि तथा सुरेश किरणले समीक्षा गर्नुभयो। युवा बौद्ध समूह, काठमाडौंको आयोजनामा सम्पन्न सो गोष्ठी राजा वज्राचार्यको संयोजकत्वमा सम्पन्न भएको छ।

आयु संस्कार दिवस सम्पन्न

२३ माघ, काठमाडौं। शाक्यमुनि बुद्धको २५४८ औं आयु संस्कार परित्याग दिवस विभिन्न धार्मिक कार्यक्रमका साथ सम्पन्न भयो। बुद्धप्रतिमा शोभायात्रा न्यूरोड, बसन्तपुर, कोहिति, भिमसेनस्थान, नरदेवी, इन्द्रचोक, ॐ बहालहुँदै गणमहाविहारमा विसर्जन गरियो। प्रत्येक वर्षझैं आयु संस्कार परित्याग दिवस समारोह समितिको आयोजनामा सो समारोह सम्पन्न भएको छ।

भिक्षु महासंको साधारण सभा तथा पदाधिकारीहरूको चयन गरिने

आगामी ३० फागुण शनिवारका दिन अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको साधारण सभा तथा कार्यकारिणी सदस्यहरूको चयन कार्य हुनेभएको छ। विश्वशान्ति विहार नयाँ बानेश्वरमा हुन गइरहेको का.का. सदस्यहरूको चयन कार्यमा संघका आजीवन सदस्य तथा साधारण सदस्य रहेका नेपाली भिक्षु तथा श्रामणेरहरूले मात्र सहभागी हुनपाउने तथा नयाँ सदस्यता एवं सदस्यता नवीकरण गर्न फागुण १५ गतेसम्म समयावधि तोकिएको कुरा सदस्य सचिव भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरद्वारा वितरणार्थ हस्ताक्षरित पत्रबाट जानकारी हुनआएको छ।

हर्ष-न्हुक्ष सिरपाः प्रदान गरिने

ललितपुर। यशोधरा महाविहार बूबहालले हरेक वर्ष सञ्चालन गर्दै आएको जुगः समारोहमा बौद्ध परियत्ति शिक्षालय अन्तर्गत यशोधरा विद्यालय, शाक्यसिंह परियत्ति केन्द्र र दीपंकर बौद्ध परियत्ति केन्द्रका कक्षा १ देखि कक्षा ७ सम्ममा प्रथम हुने एकजना महिला र पुरुषलाई 'हर्ष-न्हुक्ष कुँछें' सिरपाः हेराकाजी सुइकावाट प्रदान गरिने मदन बहादुर वज्राचार्यबाट जानकारी प्राप्तभएको छ।

गुलुपा-पात्र दान जारी

बागबजार निवासी जीवरत्न स्थापितले विगत २०५१ सालदेखि हालसम्म उपत्यकाभित्र र बाहिरका विहार, भजन खलः गुम्बा आदि स्थलहरूमा २७ वटा १४X१४को तामाबाट निर्मित कलात्मक गुलुपा-पात्र दान गर्नुभएको छ। साथै उहाँले

कर्मराज बौद्ध गुम्बामा शान्तिमुनि बुद्धको हातमा सुन र चाँदी मोलम्वा लगाउने कार्य गर्नुभएको छ ।

२०५१ माघ १ गते ज्ञानमाला भजन खलः स्वयम्भूलाई गुलुपा-पात्र दान गरिसकेपछि क्रमशः धर्मकीर्ति विहार, गौतमी विहार लुम्बिनी, श्रीघः विहार, नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहार, विश्वशान्ति विहार, शाक्यसिंह विहार, अन्तर्राष्ट्रिय भावना केन्द्र, लुम्बिनी राजकीय बुद्ध विहार, आनन्दकुटी विहार, गण महाविहार, सुङ्गल विहार, जितवन विहार, मच्छिद्र भजन मण्डल, बुद्ध विहार भृकुटीमण्डप, चाङ्हुवा (चाइना) बौद्ध विहार-लुम्बिनी, म्यामार (बर्मा) गोल्डेन टेम्पल विहार-लुम्बिनी, निप्पोन म्योहोजी विश्व शान्ति स्तूप जापानी विहार-लुम्बिनी, महाबोधि सोसाइटी -लुम्बिनी, बुद्ध विहार- सुनसरी, पद्मसुगन्ध विहार, सुलक्षणकीर्ति विहार, यम्पि महाविहार, प्रणीधिपूर्ण विहार तथा अन्तमा पाटी विहार, ठिमीमा २०६० कार्तिक ३ गते प्रदान गर्नुभएको छ । जीवरत्न उपासकले आफू जीवित रहेसम्म यसरीनै विभिन्न विहारहरूमा गुलुपा-पात्र प्रदान गर्दैजाने कुरा सहर्षपूर्वक जानकारी गराउनु भएको छ । निरन्तररूपमा गुलुपा दानगर्दै आउनुहुने उहाँ जीवरत्न उपासक गुलुपा-दाताका रूपमा परिचित हुँदै आइरहेको कुरा थाहा हुनआएको छ ।

थाइ महाराजाकृत "महाजनक राजाको कथा" प्रकाशित

वरपाद सोमदेद् श्रीमन्महाराजा भूमिबल अतुल्यतेजकृत राज निबन्ध "महाजनक राजाको कथा" नेपाली भाषामा प्रकाशित भएको छ । नेपाल अधिराज्यको काठमाडौंस्थित शाही थाई राजदुतावास तथा थाई एयरवेज इन्टरनेशनल कम्पनी लिमिटेडको अर्थ सहयोगमा थाई संघराजाका संरक्षणमा रहेको वात्सिरिकित्ति विहार, कीर्तिपुरले ३०,००० प्रति प्रकाशित गरेको छ । ११३ पृष्ठमा चित्रकथाको रूपमा रचित सो पुस्तक भिक्षु विपस्सी धम्मारामोले नेपालीमा अनुवाद गर्नु भएको हो ।

त्रिबोध प्रकाशित

त्रिभूवन विश्व विद्यालय अन्तर्गत बुद्धधर्म अध्ययन विभागमा अध्ययन विद्यार्थीहरूको सकृयतामा TRI BODHI तृतीय अंक प्रकाशित भएको छ । विविध प्राज्ञिक ढंगमा रचित लेखहरू संगालिएको सो वार्षिक पत्रिकाका सम्पादन कार्य भिक्ष संघरक्षित 'परियत्ति सद्धम्म कोविद' तथा राजेन्द्रमान वज्राचार्यले गर्नुभएको छ ।

आर्थिक ग्वहालि प्राप्त

बुद्ध विहार भृकटी मण्डपया धम्मागार-धम्महल ल्त्वनेज्या-जीर्णोद्धारया लागि सश्रद्धा-आर्थिक ग्वहालि याना विज्याःपिनिगु स्वकःगु नाँ धलः थुकथं खः-

१) तीर्थ बहादुर मानन्धर परिवार, चस्वाँद्व	२०२०।-
२) संघरत्न मानन्धर परिवार, चस्वाँद्व	१५००।-
३) प्रेम बहादुर तण्डुकार, पुतली सडक	१०२५।-
४) चन्द्रमाया तण्डुकार, पुतली सडक	१०२०।-
५) अनागारिका वीर्यवती, धर्मकीर्ति विहार	१०००।-
६) उपासिका मथुरा श्रेष्ठ, डिल्लीबजार	१०००।-
७) हितलक्ष्मी उपासिका, पुतली सडक	१०००।-

Peace of the world is based on peace in the family

World Distribution Nepal Pvt. Ltd.

P.O. Box : 11291, Siddhi Bhawan, Kathmandu, Nepal
Tel : 4243706, 4246234, 4263600, 4255088, Fax : 977-1-4243726,
E-mail : bishwa@ccnep.com.np

सुखी होतु दाम्पत्य जीवन

सुखी होतु नेपालका उपाध्यक्ष एवं
आनन्द भूमिका सह-सम्पादक
फलसमान शाक्यको सलिना शाक्य
सँग प्रणय सूत्रमा बाधिएको उपलक्ष्यमा
दाम्पत्य जीवन फूल जस्तै फुलोस्,
सुवासना छर्दै जानसकोस्, पारस्परिक
सस्नेह-प्रेमपूर्ण गृहस्थ जीवनयात्रा सुखद्-
प्रीतिपूर्ण होस् भन्ने हार्दिक शुभकामना ।

सुखी होतु नेपाल परिवार
आनन्द भूमि परिवार

सुखी होतु उहाँहरूको नयाँ दाम्पत्य जीवन

Hold not a deed of little worth, thinking 'this is little to me'.
The falling of drops of water will in time fill a water-jar.
Even so the wise man becomes full of good.
Although he gathers it little by little.

M.R.
Pashmina Industry

(Manufacturer Wholesaler and Exporter)
P.O. Box : 5741 PCN-19, Thamel, Kathmandu, Nepal
Tel : (Res) : 01-495120, 492066
(Show Room) : 01-429495, 429168
Fax : 00977-1-492066
e-mail : rajesh@madat. wlink.com.np

Dealer in :

Pashmina, Cashmere Shaws, Dhaka shawls,
Cotton Garments & All Kinds of Nepali Handicrafts

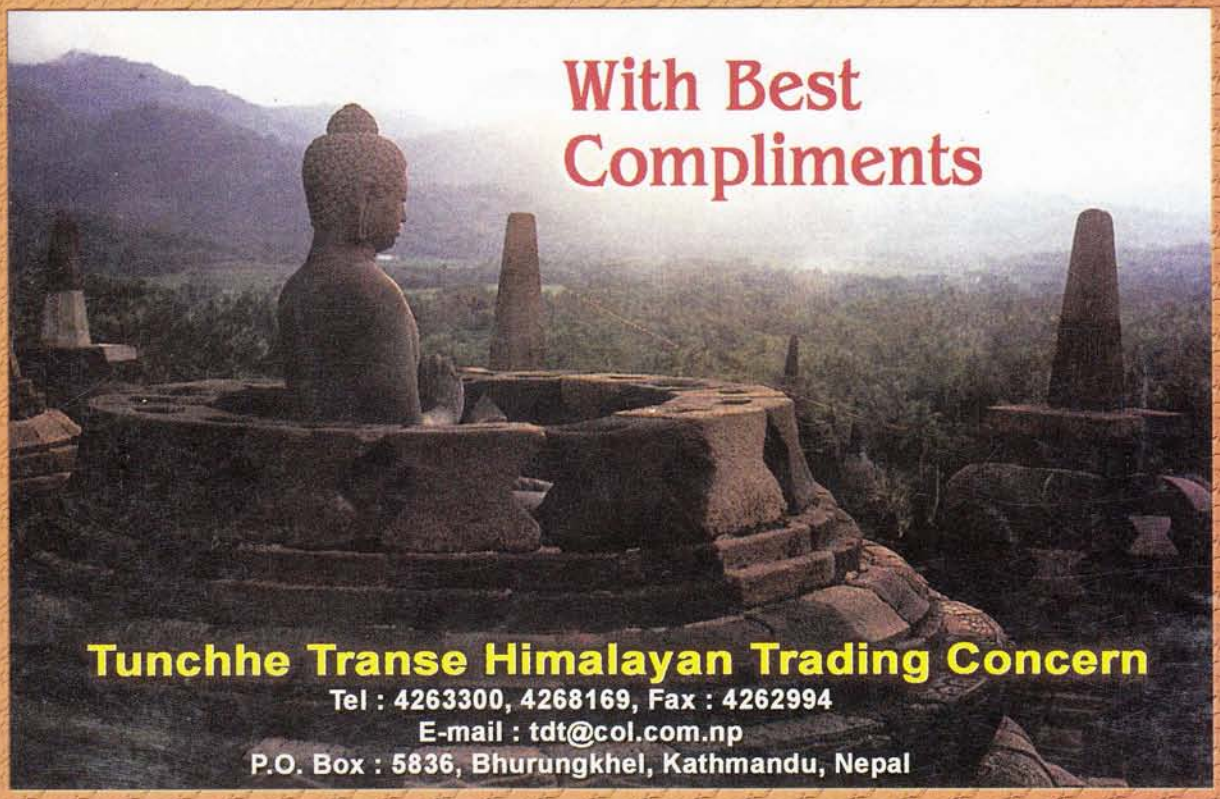
With Best
Compliments
Tunchhe Transe Himalayan Trading Concern
Tel : 4263300, 4268169, Fax : 4262994
E-mail : tdt@col.com.np
P.O. Box : 5836, Bhurungkhel, Kathmandu, Nepal

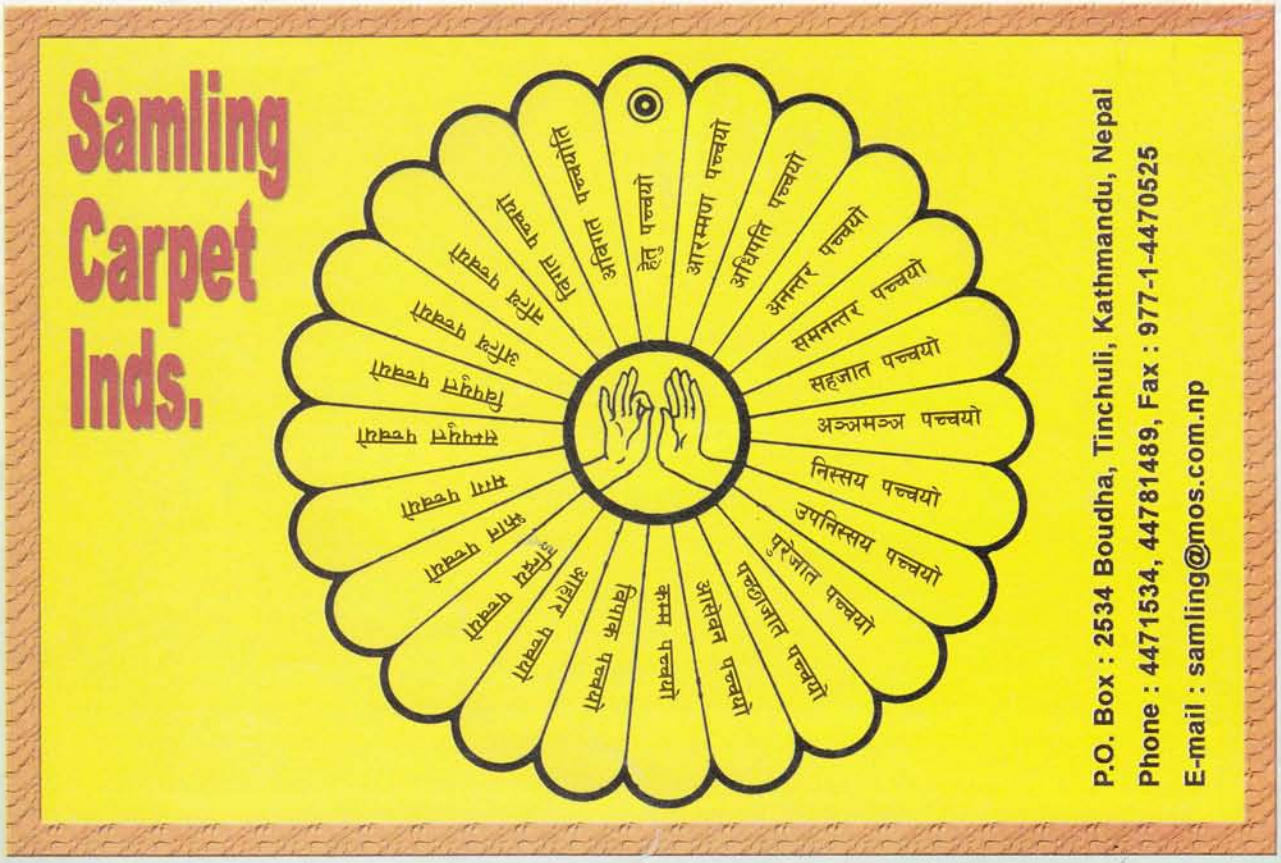
Samling
Carpet
Inds.
हेतु पच्चयो
आरम्मण पच्चयो
अधिपति पच्चयो
अनन्तर पच्चयो
समनन्तर पच्चयो
सहजात पच्चयो
अञ्ञमञ्ञ पच्चयो
निस्सय पच्चयो
उपनिस्सय पच्चयो
पुरेजात पच्चयो
पच्छाजात पच्चयो
आसेवन पच्चयो
कम्म पच्चयो
विपाक पच्चयो
आहार पच्चयो
इन्द्रिय पच्चयो
झान पच्चयो
मग्ग पच्चयो
सम्पयुत्त पच्चयो
विप्पयुत्त पच्चयो
अत्थि पच्चयो
नत्थि पच्चयो
विगत पच्चयो
अविगत पच्चयो
P.O. Box : 2534 Boudha, Tinchuli, Kathmandu, Nepal
Phone : 4471534, 44781489, Fax : 977-1-4470525
E-mail : samling@mos.com.np